

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Nations- eller storleksinfluerad IFRS?

- En studie av IAS 16 i rederibranschen

Kandidatuppsats i Företagsekonomi
Vårterminen 2008

Författare:

Emma Eriksson
Sofie Setterberg

Handledare:

Jan Marton
Anna Karin Pettersson

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning och Företagsanalys, Kandidatuppsats, VT 2008

Författare: : Emma Eriksson och Sofie Setterberg

Handledare: Jan Marton och Anna Karin Pettersson

Titel: Nations- eller storleksinfluerad IFRS?

Bakgrund och problem: Sedan den förste januari 2005 har samtliga noterade koncerner i Europa gått över till IFRS. Detta regelsystem kräver mycket upplysningar från företagen men samtidigt anger det inte hur detaljerade företagen skall vara. När man inför ett enhetligt redovisningssystem kan det lätt uppstå skillnader då företag med olika bakgrunder och förutsättningar tolkar reglerna på olika sätt. Utifrån det här kommer uppsatsens undersöka huruvida eventuella skillnader beror på företagets nationstillhörighet, redovisningstradition eller storlek.

Syfte: Avsikten med uppsatsen är att undersöka hur europeiska noterade företag tillämpar IFRS.

Avgränsningar: Det är enbart företag inom EES-området som kommer att granskas.

Metod: För att genomföra den här uppsatsen har rederibranschen valts och de har granskats hur dessa företag har upplyst angående IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar. Den här standarden kräver många upplysningar från företag därav har en avgränsning gjorts. De upplysningar som kommer granskas är restvärdet, komponentsavskrivningar samt omprövning av restvärde, nyttjandeperiod och avskrivningsmetod. Undersökningen har haft ett kvantitativt upplägg utifrån granskning av årsredovisningar. Materialet utifrån årsredovisningarna har fått fram med hjälp av en mall och därefter har materialet sammanställts i datorprogrammet Excel. Statistiska tester, i form av icke-parametriska metoder, har gjorts för att undersöka om samband går att finna mellan de olika undersökningsvariablerna och företagets nationstillhörighet samt storlek. Inga primärkällor har använts då uppsatsen behandlar många europeiska länder och möjlighet har inte funnits att kontakta sakkunniga från samtliga länder.

Resultat och slutsatser: Endast ett fåtal samband har kunnat säkerställas mellan företags sätt att tillämpa reglerna och deras nationstillhörighet respektive storlek. Bortsett från dessa två samband av 15 möjliga anser vi att branschen påverkar i större grad företagets sätt att upplysa och därmed tillämpa IFRS. Företagen i denna bransch styrs av en stark isomorfism och branschtradition vilket gör att varken storlek eller nationstillhörighet påverkar upplysningarna.

Förslag till fortsatt forskning: Vi rekommenderar att genomföra en liknande undersökning men man bör då utöka urvalet då den i uppsatsens fall inkluderade få observationer. Det skulle även vara intressant att undersöka en annan bransch och då eventuellt en annan standard för att se om uppsatsens resultat är specifikt för rederibranschen eller om det är ett mönster som man kan se i andra branscher.

Förord

Vi vill tacka våra handledare Anna Karin Petterson och Jan Marton för deras stora hjälp och engagemang under uppsatsens gång.

Göteborg den 30 maj 2008

Emma Eriksson

Sofie Setterberg

Förkortningslista

EES	Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standard Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
UNCTAD	United Nations conference on trade and development

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
1.1 BAKGRUND	7
1.2 PROBLEMDISKUSSION	7
1.3 PROBLEMFÖRMULERING	8
1.4 SYFTE	8
1.5 AVGRÄNSNINGAR	8
1.6 UPPSATSENS DISPOSITION	9
2. METOD	10
2.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	10
2.2 URVAL	11
2.2.1 BORTFALL	12
2.2.1 MALL	13
2.3 DATAINSAMLING	15
2.3.1 DATAINSAMLING FÖR EMPIRI	15
2.4 STATISTISK BEARBETNING AV DET EMPIRISKA MATERIALET	16
2.5 ANALYS	17
2.6 UPPSATSENS TILLFÖRLITLIGHET	17
3. REFERENSRAM	19
3.1 REDOVISNINGSTRADITIONER	19
3.1.1 IASB BAKGRUND, SYFTE OCH UTVECKLING	20
3.1.2 HARMONISERING AV REDOVISNINGSSYSTEM	20
3.2 REDERINÄRINGEN I KORTHET	21
3.3 IAS 16 – MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	22
3.3.1 RESTVÄRDE	22
3.3.2 KOMPONENTSAVSKRIVNING	23
3.3.3 OMPRÖVNING	24
3.4 UPPLYSNINGAR	24
3.4.1 KOSTNAD OCH NYTTA	25
3.5 INSTITUTIONELLA TEORIN	26
4. EMPIRI OCH ANALYS	27
4.1 UPPLYSNINGAR OM IAS 16 – MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	27
4.1.2 ANALYS AV UPPLYSNINGAR AV IAS 16 – MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	29
4.2 NATIONSTILLHÖRIGHET OCH REDOVISNINGSTRADITION	30
4.2.1 RESTVÄRDE	31
4.2.2 KOMPONENTSAVSKRIVNINGAR	32
4.2.3 OMPRÖVNING	34
4.2.4 STATISTISKA TESTER	35
4.2.5 ANALYS UTIFRÅN NATIONSTILLHÖRIGHET OCH REDOVISNINGSTRADITION	35
4.3 FÖRETAGSSTORLEK	37
4.3.1 RESTVÄRDE	37
4.3.2 KOMPONENTSAVSKRIVNINGAR	38
4.3.3 OMPRÖVNING	38

4.3.4 STATISTISKA TESTER	39
4.3.5 ANALYS UTIFRÅN FÖRETAGSSTORLEK	39
5. SLUTSATS	41
5.1 SLUTKOMMENTARER	41
5.1.1 UPPLYSNINGAR UTIFRÅN IAS 16	41
5.1.2 NATIONSTILLHÖRIGHET OCH REDOVISNINGSTRADITION	42
5.1.3 FÖRETAGSSTORLEK	43
5.2 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	43
6. KÄLLFÖRTECKNING	44
7. BILAGOR	47
BILAGA 1 – URVAL AV FÖRETAG 2008-05-01	47
BILAGA 2 – VALUTAKURSER 2006-12-29	48
BILAGA 3 – FULLSTÄNDIG MALL VID GRANSKNING AV ÅRSREDOVISNING	49
BILAGA 4 – STATISTISKA TESTER	50

1. Inledning

I det inledande kapitlet beskrivs bakgrund till olika redovisningstraditioner. Bakgrunden följs av en diskussion om problemet som ligger till grund för den fråga vilken uppsatsen kommer att behandla. Kapitlet avslutas med uppsatsens syfte samt vilka avgränsningar som har gjorts.

1.1 Bakgrund

Företag upprättar finansiella rapporter för att kommunicera med externa aktörer. Redovisning kan delas upp i huvudsakligen två traditioner, anglosaxisk och kontinental, vilket påverkar redovisningens utseende. I den anglosaxiska traditionen har ägandet varit utspritt och aktiemarknaden har varit betydelsefull medan i den kontinentala är det stat och bank, det vill säga kreditmarknaden, som har stått för ett mer koncentrerat ägande.¹

De här två traditionerna försöker man nu harmonisera till ett enhetligt redovisningssystem vilket leds av redovisningsorganisationen International Accounting Standards Board (IASB). IASB utfärdar standarder, International Financial Reporting Standards (IFRS), som är regler om hur årsredovisningen skall upprättas och hur man skall behandla olika ekonomiska händelser. En anledning till den här harmoniseringen har att göra med att aktiemarknaderna runt om i Europa blir allt mer betydelsefulla samtidigt som ekonomin får en mer global prägel, vilket medför ett större behov av att kunna jämföra inhemska och utländska företag.² Inom den Europeiska Unionen är det sedan den första januari 2005 lag på att noterade koncerner skall upprätta sina årsredovisningar efter detta regelsystem.³

Tanken med denna harmonisering är att liknande transaktioner skall behandlas lika oavsett nationalitet eller företagets storlek. De nya redovisningsreglerna medför att företaget skall göra fler bedömningar och tillämpa reglerna efter den aktuella situationen.⁴ Införandet av IFRS medför att det ställs högre krav på företagen då de skall vara mer informativa i årsredovisningarna. De skall bland annat redovisa för hur och varför de har gjort vissa val och antaganden. Detta för att externa aktörer skall få en mer transparent och rättvisande bild av företaget.⁵

1.2 Problemdiskussion

När ett och samma redovisningssystem, såsom IFRS, skall användas av företag som alla har olika bakgrund och förutsättningar, finns det risk för att skillnader uppstår vid tillämpningen av dessa regler. Detta kan bland annat ha att göra med att företagen tolkar reglerna på olika sätt samtidigt som standarderna är principbaserade och därmed inte anger hur detaljerade företagen skall vara i sin redovisning. Redovisning anses vara harmoniserad när företag som verkar inom samma miljö med samma förutsättningar behandlar liknande transaktioner på samma sätt oavsett nationstillhörighet.⁶

¹ Smith, D "Redovisningens språk"

² Choi F.D.S., Meek G.K., "International Accounting"

³ Smith, D "Redovisningens språk"

⁴ Marton, J. "En ny redovisningsvärld?"

⁵ Choi F.D.S., Meek G.K., "International Accounting"

⁶ Jaafar, A. & McLeay, S. "Country Effects and Sector Effects on the Harmonization of Accounting Policy choice"

Undersökningar har visat att företags agerande påverkas av landets kulturella, politiska och ekonomiska miljö.⁷ Utifrån detta borde skillnader i hur företag redovisar kunna ses beroende på nationstillhörighet. Dessutom borde företag från den anglosaxiska redovisningstraditionen ha det lättare att tillämpa IFRS eftersom de sedan tidigare är vana vid ett redovisningssystem som lämnar mer information och upplysningar än vad den kontinentala redovisningen gör.

I undersökningar om företagets storlek har någon betydelse för redovisningen har det visat sig att det finns en positiv korrelation mellan företagets storlek och informationslämnande.⁸ Det här kan ha att göra med att större företag har ett mer utspritt ägande vilket ökar risken för informationsasymmetri mellan ledningen och ägarna.⁹ Ett mer utspritt ägande borde således öka behovet av en mer informativ redovisning. Stora företag har dessutom mer resurser i form av både ekonomi och kunskap vilket borde underlätta tillämpningen av ett nytt redovisningssystem.

1.3 Problemformulering

Utifrån den förda problemdiskussionen ovan om hur ett enhetligt redovisningssystem skall användas av samtliga noterade företag inom Europa oavsett företagets storlek har mynnat ut i följande problemformulering;

Finns det någon skillnad mellan hur IFRS tillämpas i olika företag, relaterat till företagets:

- *Nationstillhörighet och redovisningstradition*
- *Storlek*

1.4 Syfte

Uppsatsens syfte är att visa om de förekommer någon skillnad i tillämpningen av IFRS och om den eventuella skillnaden kan bero på nationstillhörighet, vilken redovisningstradition länderna tillhör eller om skillnaden kan vara beroende på företagens storlek.

1.5 Avgränsningar

Uppsatsen är avgränsad till att endast behandla noterade företag inom Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet (EES).

⁷ Bradshaw, M, T., Miller, G, S. "Will Harmonizing Accounting Standards Really Harmonize Accounting? Evidence from Non-U.S. Firms Adopting U.S. GAAP Journal of Accounting, Auditing & Finance"

⁸ Ström N., Essays on information disclosure – Content, Consequence and Relevance

⁹ M.J., "Organisationsteori – Moderna, symboliska och postmoderna perspektiv"

1.6 Uppsatsens disposition

I det inledande kapitlet presenteras bakgrund, problemdiskussion samt problemformulering, syfte och avgränsning för uppsatsen. Detta kapitel följs sedan av det kapitelinnehåll som beskrivs nedan;

Kap 2 –
Metod

Kapitel 2 – Här redogörs uppsatsens arbetsprocess samt vilka metodval som gjorts vid datainsamlingen. Dessutom förs en kritisk diskussion om uppsatsens kvalitet.

Kap 3 –
Referensram

Kapitel 3 – I kapitlet presenteras en kort beskrivning av sjöfartsbranschen, teori om redovisningstraditioner, den valda redovisningsstandarden, upplysningsbehovet och den institutionella teorin.

Kap 4 –
Empiri & Analys

Kapitel 4 – I det här kapitlet beskrivs den empiri som fåtts fram utifrån undersökningen. Dessutom förs en analys av det empiriska materialet.

Kap 5 –
Slutsats

Kapitel 5 – Tankar och kommentarer om undersökningen presenteras i uppsatsens slutkapitel. Förslag på vidare forskning inom området presenteras likaså.

2. Metod

I det här kapitlet presenteras tillvägagångssättet för att genomföra uppsatsen. Vidare beskrivs vilka metoder som har använts för att analysera och bearbeta det material som ligger till grund för att kunna besvara syftet med denna uppsats. För att bearbeta det empiriska materialet har statistiska metoder används vilka också beskrivs i detta kapitel. Slutligen diskuteras uppsatsens tillförlitlighet utifrån det material som den baseras på.

2.1 Tillvägagångssätt

För att genomföra undersökningen har vi valt att begränsa oss till en bransch och då har rederibranschen valts. Vårt val av bransch beror på det faktum att rederierna verkar i en miljö med mycket speciella ekonomiska förutsättningar. Företagen inom den här branschen har i stort sett lika förutsättningar och berörs på samma sätt av exempelvis negativa faktorer som krig och kriser, oavsett i vilket land ett rederi har sitt huvudkontor.¹⁰

Utifrån valet av bransch har vi valt att fokusera på hur rederierna upplyser om IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar. Den här standarden är av stor betydelse för företag i rederibranschen eftersom en mycket stor del av företagets balansomslutning utgörs av materiella anläggningstillgångar i form av fartyg.¹¹ För att undersöka hur företagen tillämpar IFRS har vi därför valt att titta på hur väl de upplyser om IAS 16 i sina årsredovisningar. IAS 16 är en standard som medför att företagen måste lämna ut mycket upplysningar om vilka bedömningar som har gjorts och vilka metoder som har använts. Eftersom den här standarden kräver mycket upplysningar har vi valt att avgränsa standarden. De upplysningar som har valts att behandla i den här uppsatsen är restvärde, komponentsavskrivningar samt omprövning av restvärde, nyttjandeperiod och avskrivningsmetod.

Vi har valt att grunda uppsatsen på årsredovisningar eftersom uppsatsens frågeställning är av förklarande karaktär. Förklarande karaktär innebär att vi vill undersöka vad det är som kan påverka upplysningslämnandet. I det inledande skedet vill vi beskriva hur företagets upplysningslämnande ser ut generellt sett. Därefter undersöks det huruvida ett samband föreligger mellan företagets upplysningar och företagets nationstillhörighet, redovisningstradition samt storlek.

Att använda oss av sekundärinformation och att inte använda några primärkällor i form av interjuver beror på att vår frågeställning är av en sådan art att vi vill påvisa de skillnader som finns i användandet av redovisningsreglerna inom EES-området. För att få en representativ bild av hur det ser ut skulle vi behöva kontakta revisorer eller andra sakkunniga för interjuver från samtliga länder vilket vi inte har haft möjlighet till med tanke på uppsatsens omfattning.

¹⁰ Palmberg, Johansson, Karlsson, ”Den svenska sjöfartsnäringens ekonomiska och geografiska nätverk och kluster”

¹¹ Marton J. et al., ”IFRS – i teori och praktik”

2.2 Urval

För att ta fram de nationer som är aktuella att undersöka utifrån vårt val av bransch har en lista använts över de länder med störst kontrollerade flottor som är publicerad av United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). Listan är baserad på information från Lloyd's Register. Vi har varit i kontakt med Lloyd's Register för att få tag på listan men de hänvisade oss till att köpa en licens med information om världens rederier och priset för den här licensen var 400 Euro. Vi ansåg att det var en orimlig kostnad och valde därför att använda oss av UNCTAD:s lista, trots att vi vet att den grundas på en annan lista och därmed inte är primärkällan. De nationer utifrån listan som blev aktuella för undersökningen med hänsyn till avgränsningen var Belgien, Cypern, Danmark, Frankrike, Grekland, Italien, Malta, Nederländerna, Norge, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tyskland.

Anglosaxisk tradition	Kontinental tradition
Nederländerna	Belgien
Storbritannien	Cypern
	Danmark
	Frankrike
	Grekland
	Italien
	Malta
	Norge
	Spanien
	Sverige
	Tyskland

2.1 Tabell: Klassificering av redovisningstradition för de utvalda EU- och EES-länderna¹²

För att få fram noterade företag från respektive land användes branschlistor på företag från de utvalda ländernas börser. I vissa fall har börsernas hemsidor haft ett otydligt och inkonsekvent sätt att klassificera och sektorsindela företag. Företag som ägnar sig åt exempelvis oljeborring har varit klassificerade på samma sätt som rederier. På grund av denna förvirring har vi även använt oss av databaser som Annual Reports och Amadeus för att försäkra oss om att vi inte av misstag har utelämnat några av företagen på grund av börsernas inkonsekventa klassificering.

Vid vårt urval av företag har ingen hänsyn tagits till företagets storlek eller vilken typ av fartyg som företagen har haft i sin flotta. Att inte ta hänsyn till företagets storlek har att göra med att vi vill granska företag i alla storlekar för att sen undersöka om det kan finnas skillnader på grund av storleken. Vi valde att inte granska vilken typ av fartyg företagen hade då vi har antagit att hur företagen väljer att lämna upplysningar inte borde påverkas i större grad av vilken typ av fartyg företagen har.

¹² Nobes, C. "International classification of financial reporting"

En undersökning kan ske på huvudsakligen två sätt, antingen genom total- eller urvalsundersökning. I uppsatsen har ett totalurval gjorts då samtliga företag vi funnit har tagits med i granskningen. Det här då det har varit praktiskt möjligt.

2.2.1 Bortfall

Utifrån den lista vi använde oss av för att välja vilka nationer som skulle ingå i vår undersökning bestod urvalet av 13 länder. Allteftersom undersökning fortlöpte föll två länder, Spanien och Malta, bort på grund av att de inte fanns några noterade rederier i dessa länder.

När undersökningen gick in i den andra fasen, det vill säga granskning av företagen, föll ytterligare två länder bort. Dessa bortfall berodde på att de noterade företagen från Cypern samt Frankrike inte hade någon engelsk version av deras årsredovisningar. Några av de tyska företagen hade ej heller de någon engelsk version vilket gjorde att ytterligare två företag föll bort. Tre av de fem noterade brittiska företag föll bort då de var registrerade på Jersey och därav följde Jersey Law och inte IFRS. Slutligen består urvalet av 39 företag¹³ från nio länder som illustreras i tabellen nedan.

Bortfall	
Ursprungligt antal företag	47
Bortfall på grund av ej översatta årsredovisningar	5
Bortfall på grund av Jersey Law	3
Slutgiltigt antal företag	39

Tabell 2.2 Bortfall av företag

Vid ett tillfälle fann vi ett nederländskt företag som var noterat på Oslo börsen. När vi upptäckte detta insåg vi att vi av misstag kan ha utelämnat andra företag på grund av att de kan vara noterade på andra länders börser än de länder som vi valt att ta med för granskning.

Detta stora bortfall av länder samt företag har en stor negativ inverkan på vår analys. Vårt urval på nio länder respektive 39 företag som är ojämnt fördelade över nationerna gör det svårt att dra generella slutsatser om hur företagen gör i sitt hemland. Vårt empiriska material och analys kommer i hög grad påverkas av att ett land representeras av ett noterat företag och ett annat representeras av 14 noterade företag. I vissa fall kommer företag från ett land svara på samma sätt men i praktiken handlar det om att ett eller två företag svarar på ett visst sätt vilket ger en missvisande bild både för landet som sådant och vid jämförelser.

Den anglosaxiska redovisningstraditionen representeras av endast två länder med sammanlagt fyra företag. Den kontinentala redovisningstraditionen representeras av sju länder med sammanlagt 35 företag. Detta kan skapa svårigheter vid jämförelse av de två traditionerna. I de fall där 25 procent av de anglosaxiska företagen svarar på ett visst sätt handlar det i praktiken om hur ett företag har gjort.

¹³ Bilaga 1

2.2.1 Mall

När insamlingen av årsredovisningarna från samtliga företag i urvalet var klart genomfördes en kvantitativ undersökning. För att göra detta hanterbart upprättades en mall med de variabler som skulle undersökas och som kunde appliceras på samtliga företag. Vi började med att läsa igenom ett tiotal årsredovisningar för att skapa en uppfattning om hur företag upplyser om de olika variablerna som ämnades undersöka. Därefter fick vi en uppfattning om de olika sätten att redovisa vilket resulterade i de olika alternativen i mallen. Mallen skickades till våra handledare vilka kontrollerade att den var användbar och att den inkluderade rätt variabler.

När årsredovisningarna granskades delades de upp mellan oss och granskade var sin del. I de fall då upplysningarna var svåra att tolka eller oklara gick vi igenom dem tillsammans. Vid granskningen av årsredovisningarna sammanställdes all information som fåtts fram utifrån mallen i Excel. Mallen bidrog till att undersökningen blev systematisk och att de utvalda variablerna undersöktes på samma sätt hos alla företag och genom att föra in all information i Excel blev informationen lätthanterlig. Däremot har inte sättet företagen upplyst på betygsatts eftersom det är svårt att avgöra vad som är bra respektive dåligt. Risken finns dessutom att betygsättningen kan skifta från en gång till en annan. Den här undersökningen har därför haft en kvantitativ inriktning.

De variabler som vår mall utgörs av är land, omsättning och hur de upplyser om; restvärde, komponentsavskrivningar samt omprövning av restvärde, nyttjandeperiod och avskrivningsmetod. Företagens nationalitet har tagits med som variabel med tanke på att vår forskningsfråga vill belysa om det möjligtvis kan finnas någon skillnad i tillämpningen av IFRS beroende på i vilket land och därmed redovisningstradition företaget tillhör. Anledningen till detta är att se om länder med en typisk anglosaxisk redovisningstradition upplyser i större mån eftersom deras tidigare redovisning har liknat IFRS i större utsträckning än i de kontinentala ländernas redovisning. Även variabeln omsättning har tagits med av liknande motiv som med variabeln land då uppsatsen ämnar undersöka om större företag som har mer resurser och större behov av en informativ redovisning upplyser mer än de mindre företagen.

Vid storleksindelningen av de utvalda företagen har variabeln omsättning använts. Eftersom merparten av årsredovisningarna var angivna i Euro valdes att räkna om de företag som inte hade angivit i Euro. Konverteringen skedde genom att valutakursen¹⁴ på balansdagen användes för att på detta sätt få en rättvisande bild. När vi hade rangordnat samtliga företag från den lägsta omsättningen till den största i Excel såg vi att företagen kunde delas in i intervallen enligt nedanstående tabell. Indelningen skedde enligt dessa intervall då företagen huvudsakligen kunde placeras in i de här tre storlekskategorierna.

¹⁴ Bilaga 2

Alternativ	Klassificering
0 - 50 Euro	Små
50 - 300 Euro	Medelstora
300 – Euro	Stora

Tabell 2.3 Mall vi storleksindelning av företag, siffrorna är angivna i miljontals

Vid granskning av restvärdet har det undersökts om upplysningar gjorts eller inte. Om företagen har upplyst om restvärde har vi specificerat vad upplysningen handlar om.

Alternativ	Klassificering
1	Anger ej
2	Upplyser om restvärde dock knapphändig information
3	Procentsats av anskaffningsvärdet
4	Skrotvärdet

Tabell 2.4 Mall för restvärde

Variabeln komponentsavskrivning har haft samma utgångspunkt som föregående variabel då det har granskats om företagen upplyser om komponentsavskrivning eller inte. I de fall företagen har gjort det har vi specificerat vad upplysningen har handlat om.

Alternativ	Klassificering
1	Anger ej
2	Upplyser om komponentsavskrivningar dock knapphändig information
3	Dockningskostnader
4	Maskiner och utrustning
5	Reparationer

Tabell 2.5 Mall för komponentsavskrivningar

Vid granskning om hur företagen har valt att upplysa om omprövning har gjorts med avseende på tre variabler restvärdet, nyttjandeperiod samt avskrivningsmetod. När vi granskade årsredovisningarna angående omprövningar gjorde vi detta genom att använda

samma modell för samtliga tre omprövningsaspekter. Modellen bestod av två alternativ, om de har genomfört omprövning eller inte. Vi inser att denna modell är mycket enkel och inte bidrar till någon djupare förståelse då vi inte beskriver hur omprövningen är angiven.

Alternativ	Klassificering
Restvärde	Ja
	Nej
Nyttjandeperiod	Ja
	Nej
Avskrivningsmetod	Ja
	Nej

Tabell 2.6 Mall för omprövning av restvärde, nyttjandeperiod samt avskrivningsmetod

2.3 Datainsamling

För att få klarhet och förståelse för ämnet samt för att samla information till uppsatsens referensram började vi med att studera redovisningsstandarden IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar samt IASB:s Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter. Vi har även läst och studerat böcker, akademiska artiklar inom ämnet samt gamla uppsatser vilka vi funnit genom att använda oss av sökord som bland annat; *IFRS, Internationell redovisning, IAS 16, omprövning, restvärde, komponentsavskrivningar, kostnad och nytta, institutionell teori, upplysningar och harmonisering* samt deras engelska motsvarigheter i databaser såsom Göteborgs Universitets bibliotekskatalog Gunda, FAR Komplet och Business Source Premier. I referensramen har vi dessutom haft stor användning av en rapport skriven av PricewaterhouseCoopers som behandlar hur rederier skall redovisa i enlighet med IFRS samt en akademisk rapport om sjöfartsnäringen i Sverige och dess geografiska kluster från Internationella Handelshögskolan i Jönköping.

2.3.1 Datainsamling för empiri

Då inte alla företagen hade kommit ut med sina årsredovisningar för 2007 inom tidsramen för uppsatsen valde vi att undersöka årsredovisningarna för 2006 från samtliga företag. Detta gjorde vi för att undvika olikheter på grund av att vissa företag skulle ha haft ytterligare ett år på sig att införandet av IFRS. Då årsredovisningarna tas från samma år blir jämförbarheten större. Årsredovisningar är från året efter införandet vilket vi även tror kan göra att skillnaderna kommer att vara större mellan företagen. I ett senare skede tror vi att företagen kan ha börjat ta efter varandra angående hur och vilka metoder man använder sig av.

Företagens årsredovisningar har tagits fram från respektive företags hemsida och sedan laddats ner i elektronisk form. Den här formen anser vi inte ha någon negativ inverkan på granskningens tillförlitlighet och trovärdighet. Detta då årsredovisningarnas elektroniska form har varit i ett format (pdf) som inte har kunnat ändras av utomstående aktörer.

2.4 Statistisk bearbetning av det empiriska materialet

Utifrån det material som undersökningen har givit har dataprogrammet Excel används för att göra tabeller för att illustrera materialet. Tabellerna är utformade som korstabeller för att åskådliggöra både antalet observationer samt procentsatser. Detta ger läsaren en informativ bild hur stor andel och även hur många företag som har upplyst på ett visst sätt. På grund av våra få observationer kan i vissa fall ett företags upplysning representera hur 50 procent av företagen i ett visst land upplyser. Genom att då visa att det rör sig om ett av två företag i detta land gör tabellerna läsaren medveten om de få observationerna. När man använder sig av korstabeller kan man för att öka åskådligheten slå ihop två eller flera närliggande variabler.¹⁵ Vi har dock valt att inte göra det då vi redan från början hade relativt få undersökningsvariabler och det hade bidragit till en oklar bild för läsaren.

De korstabeller som finns illustrerade över hur företagen har upplyst om komponentsavskrivningarna kan förefalla märkliga då den totala procentsatsen överstiger 100 och totala antalet observationer överstiger antal företag i undersökningen. Detta beror på att fyra företag har upplyst om fler än en komponent och när procentsatsen har räknats ut har vi dividerat med 39 som är det totala antalet företag i undersökningen. Detta har gjorts eftersom vi var intresserade av att se hur stor andel av företagen i undersökningen som hade upplyst på ett visst sätt.

Materialet har inte varit normalfördelat vilket innebär att vi har använt oss av en icke-parametrisk modell för att fastställa om någon statistisk signifikans har förelegat. De icke-parametriska modeller som har använts är Mann-Whitney och Kruskal-Wallis beroende på hur många punkter som kan antas. Mann-Whitney används i de fall då man skall undersöka två olika variabler, i vårt fall redovisningstradition. Vi delade då in kontinentala traditionen som nummer ett och den anglosaxiska traditionen som nummer två, de olika redovisningsalternativen fick varsitt nummer från ett till fyra samt ett till fem då vi hade fyra respektive fem olika alternativ. Ingen siffra är högre värderad än den andre utan detta var enbart för att SPSS bara kan hantera siffror. I de andra fallen då variablerna har varit fler har Kruskal-Wallis används istället då den kan hantera fler än två variabler.¹⁶

För att undersöka huruvida det förekommer ett samband mellan företagens nationstillhörighet, redovisningstradition samt företagens storlek och hur mycket upplysningar de lämnar krävs det att man gör ett test för att visa om det föreligger någon signifikans. För att göra detta måste man sätta upp en nollhypotes, det vill säga en hypotes som anger att nationstillhörighet, redovisningstradition och storlek inte påverkar hur företagen upplyser i sina årsredovisningar och även en mothypotes som säger att påverkan finns.

Vid genomförandet av de statistiska testerna har följande noll (H_0)- och mothypoteser (H_1) använts för att visa på samband i de olika fallen:

H_0 : Nationstillhörigheten har ingen påverkan på hur företagen upplyser om de valda variablerna i sina årsredovisningar.

¹⁵ Djurfeldt G. et al., ”Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder”

¹⁶ Kröner, S., Whalgren, L., ”Statistisk Dataanalys”

H₁: Nationstillhörigheten har påverkan på hur företagen upplyser om de valda variablerna i sina årsredovisningar.

H₀: Redovisningstradition har ingen påverkan på hur företagen upplyser om de valda variablerna i sina årsredovisningar.

H₁: Redovisningstradition har påverkan på hur företagen upplyser om de valda variablerna i sina årsredovisningar.

H₀: Företagens storlek har ingen påverkan på hur företagen upplyser om de valda variablerna i sina årsredovisningar.

H₁: Företagens storlek har påverkan på hur företagen upplyser om de valda variablerna i sina årsredovisningar

Vi har valt att endast presentera signifikansen utifrån de statistiska testerna och att inte ta med z-värdet och n som är antalet observationer. I de fall då signifikansen är lägre än 0,05 (fem procent) kan ett statistiskt samband mellan nationstillhörighet, redovisningstradition eller storlek och sättet företagen upplyser om fastställas. Z-värdet har inte tagits med i tabellerna eftersom det bara anges vid Mann-Whitney testerna dock går z-värdet att finna i bilaga 4 där resultatet från de statistiska testerna finns. Antal observationer är i samtliga fall 39.

2.5 Analys

I analysavsnittet har vi önskat förklara hur företagen har valt att upplysa utifrån uppsatsens problemformulering. Hur företagen har valt att upplysa önskar vi att kunna förklara genom att jämföra delar av empirin med uppsatsens referensram. Allteftersom det empiriska materialet har samlats in har vi diskuterat hur företagen har valt att upplysa i olika situationer och försökt att se ett mönster i deras upplysningslämnande. Att arbeta på det här sättet har medfört att delar av analysen har arbetats fram parallellt med att empirimaterialet har sammanställts. Det här har även gjort att vi har valt att presentera vår analys i samband med empirin. Direkt efter varje empiriavsnitt har vi valt att placera respektive analysavsnitt då vi har ansett att det blir lättare att förstå det som analyseras. På detta sätt har vi undvikit upprepningar av empirin i analysavsnittet och skapat en helhetsbild för läsaren. I analysen av vårt empiriska material har vi valt att ta med egna åsikter vilket medför att slutsatsen kommer vara en uppsummering av vad som sägs i analysen.

2.6 Uppsatsens tillförlitlighet

Uppsatsens tillförlitlighet kan diskuteras i termer av validitet kontra reliabilitet. Det man skall ha i åtanke när man resonera utifrån dessa termer är att en hög reliabilitet inte automatiskt medför hög validitet. Vid en undersökning är det ett måste att sträva efter både hög reliabilitet och validitet.¹⁷

Validitet innebär att det som mäts är det man avser att mäta. För vår uppsats kan man säga att begreppet handlar om att avspegla verkligheten. Uppsatsen utgörs till betydande del av årsredovisningar vilket kan bidra till högre validitet. En ytterligare faktor som stärker uppsatsens validitet är den mall vi har arbetat fram för att granska årsredovisningarna. Mallen

¹⁷ Patel & Davidsson, "Forskningsmetodikens grunder"

uttrycker vad vi har tänkt mäta och vad som mäts vilket sedermera ligger till grund för empirin.

Reliabiliteten handlar om att utslagen från en mätning skall vara tillförlitliga respektive stabila. Vid hög reliabilitet skall samma resultat nås om samma undersökning utförs vid ett senare tillfälle. Vid undersökningar av kvantitativ art är det lättare att nå högre reliabilitet än vid kvalitativa då kvalitativa medför tolkningar och bedömningar om informationen.¹⁸ Uppsatsens reliabilitet borde vara hög då samma resultat borde kunna förväntas om en annan person gör samma undersökning utifrån de årsredovisningar och mall som har använts.

¹⁸ Eriksson, L. & Widersheim-Paul, F., ”Att utreda forska och rapportera ”

3. Referensram

I det här kapitlet presenteras först en kort historik om hur redovisningen har sett ut vilket följs upp av varför man vill harmoniera de två redovisningstraditionerna. Redovisningsavsnittet följs av en kortare beskrivning av rederibranschen. Vidare beskrivs standarden IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar, dess syfte och inverkan på redovisningen. Slutligen presenteras en teori om upplysningar och varför företag agerar som de gör.

3.1 Redovisningstraditioner

Vid en uppdelning av världens länder, utifrån deras nationella redovisningssystem har man kunnat dela in dem i två traditioner. Den anglosaxiska traditionen utgörs av Storbritannien och länder som detta land har influerat som exempelvis USA, Irland, Australien samt Nederländerna. Den kontinentala traditionen utgörs av länder som Tyskland, Frankrike, Italien, Belgien, Danmark, Sverige samt Japan.¹⁹

Den mest centrala och väsentliga skillnaden mellan de två traditionerna är ägarstrukturen. I länder som tillhör den anglosaxiska traditionen är aktiemarknaden med ett utspritt ägande viktig medan länder i den kontinentala traditionen är det kreditmarknaden med långivare som exempelvis stat och bank de mest väsentliga aktörerna. Inom den kontinentala traditionen kan en större försiktighet utläsas än inom den anglosaxiska. Detta kan ha sin förklaring i ägarstrukturen då den utgörs av långivare som stat och bank vilka inte är lika riskvilliga som investerarna i den anglosaxiska traditionen. Detta kan bland annat visas genom att vinsten i regel har varit mindre i länder som Tyskland, Frankrike och Sverige än liknande företag i Storbritannien och USA.²⁰

Det har gjorts en undersökning som presenterar huvudsakligen sex bakomliggande faktorer till varför det uppstår skillnader mellan nationer. Den här undersökningen visar att det har att göra med respektive lands rättsväsen, vilken struktur företagen har samt hur ägande formen ser ut, aktiemarknaden, beskattning och revisorns roll. När dessa faktorer sätts samman kan ett mönster utläsas. I den anglosaxiska traditionen är det som sagt ett utspritt ägande vilket även påverkar aktiemarknadens storlek. På 1980-talet fanns det totalt 7000 noterade företag i USA och Storbritannien, i den kontinentala traditionen omfattades aktiemarknaden av totalt 1000 noterade företag från länderna Frankrike, Nederländerna, Italien samt Tyskland. Detta har medfört att revisorns roll får olika betydelse. I fall där det finns ett utspritt ägande är det viktigt att det finns en oberoende aktör som kan granska det som ledningen har gjort medan i företag där det finns en stark ägare kan man styra och övervaka verksamheten på ett mer direkt sätt. Av den här anledningen har revisorn haft en mindre betydelsefull roll i de kontinentala länderna.²¹ Dessa faktorer påverkar de finansiella rapporternas utseende vilket gör det svårt jämföra rapporter över nationsgränser då redovisningen bland annat är vinklad efter det behov som redovisningen är upprättad för.²² I den kontinentala traditionen har redovisningen främst legat till grund för beskattning och då vinklad efter detta syfte, vilket den inte har gjort i den anglosaxiska.²³

¹⁹ Nobes C., "International classification of financial reporting"

²⁰ Nobes, C. "Comparative international accounting"

²¹ Nobes C., "International classification of financial reporting,"

²² Soderstrom, N.S., Sun, J.K. "IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review"

²³ Marton J. et al., "IFRS - i teori och praktik"

3.1.1 IASB bakgrund, syfte och utveckling

En organisation vars syfte är att harmonisera redovisningen är IASC som bildades på 1970-talet. Organisationen ville införa ett redovisningsspråk som gäller för samtliga noterade företag.²⁴ År 2001 kom IASC att ombildas till IASB då man ville skapa en oberoende organisation, göra det möjligt för en bredare grupp att bli medlemmar samt öka graden av samarbete för att påskynda konvergensen mellan olika internationella redovisningsstandarder.²⁵ IASB:s uppgift är att utfärda standarder vilka har sin grund i den Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter som antogs av IASC 1989.²⁶ Sedan organisationen bildades år 1973 har de förutom Föreställningsramen även infört 41 IAS och 8 IFRS.²⁷

IFRS har kommit att accepteras som internationellt redovisningssystem. I Europeiska Unionen är det krav på att sedan den första januari 2005 att alla noterade koncerner skall använda sig av IFRS och även i andra delar av världen tillåter man IFRS som redovisningssystem även om det inte är ett krav.²⁸

Standarderna är principbaserade vilket betyder att de i större utsträckning innehåller kvalitativa principer istället för kvantitativa. Detta betyder att det ställs större krav på användaren då den förväntas göra fler tolkningar och bedömningar då standarderna inte anger hur en viss situation skall hanteras utan snarare är mer generellt skrivna.²⁹ De fler bedömningar som den här redovisningen består av medför att den ekonomiska situationen för det enskilda företaget visas på ett bättre sätt vilket är önskvärt.³⁰

3.1.2 Harmonisering av redovisningssystem

Harmonisering av redovisningsmetoder syftar till att få företag som verkar i liknande ekonomisk miljö oavsett nationstillhörighet och redovisningstradition att behandla alla ekonomiska transaktioner av liknande slag på ett enhetligt sätt. En undersökning visar att faktorer som företagets storlek har stor betydelse för hur företag väljer att redovisa. Undersökningen visar också att nationstillhörigheten har större påverkan på redovisningen än branschtillhörighet. Att redovisningen påverkas av faktorer som dessa är inkonsekvent med hur man önskar att harmoniseringen skall ske.³¹

Litteratur om redovisningsteorier konstaterar att kvaliteten på redovisningen får ekonomiska konsekvenser som exempelvis effektivare kapitalallokering och möjligheten att flytta kapital mellan nationer. Redovisningsrapporter minskar den informationsasymmetrin som existerar på de finansiella marknaderna.³² Detta motiverar en harmonisering av redovisningssystem, vilket främjar ekonomisk effektivitet genom att investerare skall kunna fatta bättre

²⁴ Buisman J., "Blir IFRS globalt redovisningsspråk?"

²⁵ Nobes C., Parker R., "Comparative International Accounting"

²⁶ Marton J. et al., "IFRS - i teori och praktik"

²⁷ <http://www.iasb.org>

²⁸ Choi F.D.S., Meek G.K., "International Accounting"

²⁹ Marton J. et al., "IFRS - i teori och praktik"

³⁰ Marton, J. "En ny redovisningsvärld?"

³¹ Jaafar, A. & McLeay, S. "Country Effects and Sector Effects on the Harmonization of Accounting Policy Choice"

³² Soderstrom, N.S., Sun, J.K. "IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review"

investeringsbeslut. Ytterligare skäl för harmonisering är att företag skall kunna fatta mer väl underbyggda strategiska beslut när det kommer till exempelvis uppköp av företag.³³

Ett lands politiska samt rättssystem och vem de finansiella rapporterna är tänkta för tillsammans med kvaliteten på regelsystemet är det som avgör hur väl de nya reglerna kommer att tillämpas av företag.³⁴ För att få en jämn nivå med ett och samma redovisningssystem är det viktigt att det finns liknande institutioner i samtliga länder som kontrollerar att dessa regler efterföljs.³⁵

Tolkningen av IFRS-standarderna förväntas skilja sig mellan länder från de två redovisningstraditionerna. Detta har och göra med att i den kontinentala traditionen har varit mer inriktad på kreditmarknaden vilket har medfört en mer försiktig redovisning vilket kan resultera i en mer försiktig tolkning. Den anglosaxiska redovisningstraditionen har däremot haft ett aktiemarknadsperspektiv vilket har medfört en redovisning som i större avsett att avspegla den ekonomiska verkligheten. Det här kan leda till att företag från den anglosaxiska traditionen kommer tolka standarderna utifrån det här perspektivet.³⁶

Internationell harmonisering av redovisningssystem är enligt vissa oundvikligt. Det finns dock lite bevis på att harmonisering av redovisningsstandarder resulterar i en harmonisering av redovisningen i praktiken. Hur företagen väljer att tillämpa dessa standarder beror på ekonomiska, politiska samt kulturella faktorer³⁷.

3.2 Rederinäringen i korthet

Rederibranschen är en bransch som kan ses som en av de mest globala branscher och som involverar flertalet aktörer. Ett svenskägt fartyg som är byggt i Kina kan vara befraktat av en norsk redare som har en besättning från Kroatien. Fartyget kan sedermera vara registrerat i Liberia, försäkrat i USA och transportera varor mellan Tyskland och Brasilien via en fransk speditör. I en bransch som sjöfartsindustrin där flera nationer är inblandade vid en transport skulle en internationell standardisering, som är en viktig komponent av globaliseringen i allmänhet, i stor utsträckning även påverkar sjöfartens verksamhet. I den här internationella branschen har de informella institutionerna kommit att få en stor betydelse. Företagen tenderar att rätta sig efter de sedvänjor och traditioner som har vuxit fram under mycket lång tid i den här näringen.³⁸

Nypris på ett bulkfartyg låg under det andra kvartalet 2008 på 48 miljoner US-dollar och en tanker i ungefär samma storlek har ett nypris på 52 miljoner US-dollar³⁹. Om det uppstår kapacitetsbrist på marknaden är det inte ovanligt att begagnade fartyg är dyrare än nya⁴⁰.

³³ Choi F.D.S., Meek G.K., "International Accounting"

³⁴ Soderstrom, N, S., Sun, J.K. "IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review"

³⁵ Healy, P.M., Palepu, K.G. "Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature"

³⁶ Soderstrom, N, S., Sun, J.K. "IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review"

³⁷ Bradshaw, M.T., Miller G.S., "Will Harmonizing Accounting Standards Really Harmonize Accounting"

³⁸ Palmberg, Johansson, Karlsson, "Den svenska sjöfartsnäringens ekonomiska och geografiska nätverk och kluster"

³⁹ Svensk Sjöfartstidning <http://www.shipgaz.se/marknad/> (2008-04-21)

⁴⁰ Palmberg, Johansson, Karlsson, "Den svenska sjöfartsnäringens ekonomiska och geografiska nätverk och kluster"

Sjöfartsmarknaden är av mycket speciell karaktär vilket medför att även dess finansiella marknad måste vara anpassad till den speciella situationen. Den totala maritima finansmarknaden omfattar 150 miljarder US-dollar.⁴¹ På den internationella andrahandsmarknaden säljs det årligen ungefär 1000 fartyg och vid försäljning samt förvärv spelar de finansiella institutionerna en stor roll. Dessa utgörs främst av kommersiella samt investeringsbanker. På den globala marknaden utgör banker i Danmark, Nederländerna, Norge, Tyskland och Storbritannien 75 procent av den totala maritima låneportföljen.⁴²

För rederier är de materiella anläggningstillgångarna av stor betydelse. Tillgångar som fartyg men även terminaler utgör en mycket stor del av företagets balansomslutning⁴³. I vilken takt företag väljer att skriva av sina tillgångar och hur de beräknar tillgångens restvärde kan därför medföra stor inverkan på dess resultat- och balansräkning.⁴⁴

3.3 IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar

Definitionen på en materiell anläggningstillgång är en fysisk tillgång som *innehas för produktion eller distribution av varor eller tjänster, för uthyrning till andra, eller för administrativa ändamål och förväntas användas under mer än en period.*⁴⁵ För att en materiell anläggningstillgång skall kunna aktiveras i balansräkningen finns det krav på att det skall vara *sannolikt att det framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med tillgången kommer att komma företaget till del och att tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.*⁴⁶

Den här standarden kräver mycket upplysningar. Företagen ska bland annat upplysa om vilka metoder som har använts för att fastställa restvärdet, vilken avskrivningsmetod som har använts samt bedömning för nyttjandeperioden.⁴⁷ Dessa värden och metoder ska omprövas minst en gång per räkenskapsår av företaget och de ska upplysa om vilken karaktär samt effekter dessa nya värden kan få för inverkan den här perioden eller nästkommande.⁴⁸

3.3.1 Restvärde

En tillgångs restvärde definieras som det uppskattade belopp ett företag på balansdagen skulle kunna erhålla vid en avyttring eller utrangering av tillgången samt att tillgången redan uppnått den ålder och det skick som den väntas uppnå i slutet av nyttjandeperioden.⁴⁹ En tillgångs *avskrivningsbara belopp utgörs av tillgångens anskaffningsvärde med avdrag för beräknat restvärde.*⁵⁰ En hög värdering av restvärdet medför således att avskrivningarna blir lägre.⁵¹

⁴¹ Ibid

⁴² Ibid

⁴³ PricewaterhouseCoopers "Full Steam Ahead with IFRS"

⁴⁴ Marton J. et al., "IFRS - i teori och praktik"

⁴⁵ IAS 16:6

⁴⁶ IAS 16:7

⁴⁷ IAS 16:73

⁴⁸ IAS 16:76

⁴⁹ IAS 16:6

⁵⁰ IAS16:53

⁵¹ Marton J. et al., "IFRS - i teori och praktik"

Det finns dock en del företag som inte beaktar detta restvärde då de anser att det är av obetydlig storlek eller svår att fastställa. Vid köp av tillgångar som exempelvis fartyg kan man dock fastställa restvärdet till antingen vad det kan säljas för på en andrahandsmarknad eller till dess skrotvärde.⁵² Vanligtvis har fartyg relativt höga restvärden då det alltid finns en möjlighet i slutet av tillgångens nyttjandeperiod att sälja det som skrot och därmed få ut det aktuella stålpriset. På grund av detta är restvärdet inte obetydligt i rederibranschen. Skrotvärdet är av volatil natur som korrelerar kraftigt med stålpriset. Det finns en aktiv marknad för skrot vilket medför det alltid går att finna ett aktuellt pris. IFRS kräver att dessa priser används som en uppskattning av fartygs restvärde på balansdagen.⁵³

Det finns en praxis inom rederibranschen som innebär att företagen använder sig av en generell procentsats av anskaffningsvärdet för att få fram restvärdet av ett fartyg. Värdering på det här sättet medför att restvärdet inte kommer att ändra värde då ett anskaffningsvärde enbart har ett värde. Det vill säga det värde som gäller vid anskaffningstidpunkten. Detta är dock inte i linje med IFRS som anser att företag skall räkna fram ett specifikt restvärde skall räknas ut för varje enskild tillgång och det är således inte tillåtet att använda sig av en generell beräkningsmetod.⁵⁴

3.3.2 Komponentsavskrivning

Komponentsavskrivningar innebär att en tillgång skall delas in i dess mest betydande delar och skall skrivas av efter den individuella nyttjandeperioden.⁵⁵ Att dela upp tillgångar och identifiera de olika nyttjandeperioderna kan medföra vissa svårigheter för företagen. Kostnaderna för de olika komponenterna beror på tillgångens anskaffningsvärde. För att underlätta detta arbete har företagen möjlighet att behandla liknande komponenter som har lika nyttjandeperioder att gruppera dessa och skriva av de på ett och samma sätt.⁵⁶

Företag kan ha problem med att identifiera vad som är en väsentlig del av en tillgång. I IAS 16 finns ett exempel på flygplan där flygplansskrovet och motorerna skall delas upp och skrivas av var för sig. Att dela upp en tillgång på dess olika komponenter är relevant att göra då vissa komponenter förbrukas snabbare än andra. Mer specifikt innebär detta att olika komponenter genererar olika ekonomiska fördelar under olika perioder. Då standarden är principbaserad finns det ingen given mall utan företagen måste själva avgöra vad som är en väsentlig del av en tillgång. Då företaget själva skall göra dessa bedömningar kan stora variationer i tillämpningen uppstå.⁵⁷

En tillgång som ett fartyg utgörs av bland annat av komponenter som dockningskostnader, motorer samt navigationsutrustning.⁵⁸ Standarden rekommenderar att företag skall ta hänsyn till den tekniska utvecklingen av komponenter. Den här utvecklingen kan medföra att vissa komponenter snabbare blir omoderna än andra vilket bör beaktas vid komponentsavskrivningar.⁵⁹ Motorer och navigationsutrustning visar på två olika

⁵² Ibid

⁵³ PricewaterhouseCoopers "Full Steam Ahead with IFRS"

⁵⁴ Ibid

⁵⁵ IAS 16:43

⁵⁶ PricewaterhouseCoopers "Full Steam Ahead with IFRS"

⁵⁷ Marton J. et al., "IFRS – i teori och praktik"

⁵⁸ PricewaterhouseCoopers "Full Steam Ahead with IFRS"

⁵⁹ IAS 16:56

utvecklingsmönster där navigationsutrustning blir tekniskt omodern i snabbare takt än vad motorer blir.⁶⁰

3.3.3 Omprövning

Enligt IAS 16 skall omprövning av restvärde och nyttjandeperiod göras årligen. Om den nya bedömningen avviker från tidigare bedömningar skall den mer aktuella bedömningens ändring redovisas.⁶¹

Företag kan välja att skriva av sina tillgångar utifrån fyra olika metoder. Att använda sig av linjär avskrivning innebär att man skriver av samma summa varje period. Degressiv avskrivning betyder att man skriver av en större del av tillgången i början och mindre i slutet. Progressiv avskrivningsmetod är motsatsen till degressiv, en mindre del av tillgången skrivs av i början och mer i slutet. Slutligen finns det också produktionsberoende avskrivningsmetod vilket innebär att man exempelvis utgår från antalet enheter en maskin kan producera totalt under sin nyttjandeperiod och avskrivningen för varje period är beroende av hur många enheter som har producerats.⁶² Omprövning av avskrivningsmetod skall även det göras i slutet av varje räkenskapsperiod och i de fall det skett en betydande förändring av den förväntade förbrukningen av de framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med tillgången skall metoden ändras till att motsvara den faktiska förbrukningen.⁶³

Omprövning är nödvändigt att göra då det många gånger kan vara svårt att fastställa värdet och förbrukningen av en tillgång vid anskaffning som sedermera kommer användas många år framöver.⁶⁴

3.4 Upplysningar

En grundsten för IFRS är att årsredovisningarna ska vara mer informativa eftersom investerarna på en aktiemarknad har behov av mer utförliga upplysningar.⁶⁵ Informationsbehovet har sin grund i den informationsasymmetri som råder på de finansiella marknaderna.⁶⁶ Informationsasymmetri kan liknas vid ett köp av en begagnad bil där säljaren har ett informationsövertag över köparen. Till skillnad från köparen vet säljaren om det är en bra bil eller inte. Den här skillnaden i information definieras som informationsasymmetri och medför ett sämre utbud och att marknaden krymper.⁶⁷

Denna asymmetri mellan investerare och företagsledningar har att göra med främst två faktorer. Det kan dels beror på att det finns incitament hos företagsledningen att överdriva värdet på den aktuella investeringen då det gynnar dem. Informationsasymmetri kan även uppstå när investeringen har skett. Företagsledningen kan då ha incitament att använda det

⁶⁰ PricewaterhouseCoopers, Full Steam Ahead with IFRS

⁶¹ IAS 16:51

⁶² Marton J. et al. "IFRS – I teori och praktik"

⁶³ IAS 16:61

⁶⁴ Marton J. et al., "IFRS - I teori och praktik"

⁶⁵ Buisman, J. "Första erfarenheterna av IFRS-redovisning"

⁶⁶ Healy, P.M, Palepu, K.G. "Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature"

⁶⁷ Akerlof G.A., The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism

investerade kapitalet för egen vinnings skull. Dessa faktorer medför att finansiella marknader fungerar mindre effektivt. För att motverka dessa negativa faktorer är bland annat de upplysningar och noter som företagen lämnar i sina finansiella rapporter av stor betydelse. De finansiella rapporternas trovärdighet stärks av utomstående parter som exempelvis revisorer och normgivare.⁶⁸

Informationsbehovet i ett företag beror dels på om företaget är noterat eller ej men även på antalet ägare. I ett företag med få ägare är det lättare för ägarna att överblicka situationen och kontrollera ledningen varför information i form av upplysningar inte blir lika viktigt. I företag med fler ägare är dock behovet av information i form av upplysningar större då den direkta insynen i företaget är mindre.⁶⁹

Det har konstaterats att större företag är mer villiga att ge ut information vilket bland annat kan ha att göra med att större företag har ett mer utbrett ägande. Företag av det här slaget möter högre krav från aktiemarknaden att vara informativa vilket kan ligga bakom deras strävan att ge ut mer information med samtidigt högre kvalitet på den information som ges ut. Den här är en utveckling som observerats hos företag som har valt att gå över till IFRS.⁷⁰

Att det har rapporterats en positiv korrelation mellan företags storlek samt upplysningar kan alltså förklaras med agentteorin då stora företag har en större informationsasymmetri på grund av en mer komplex organisatorisk struktur med fler ägare och därför använder upplysningar som ett sätt för att minska denna asymmetri. Det kan också förklaras genom att de har en lägre kostnad för att ta fram upplysningarna.⁷¹

Redovisningsinformation kan ses som en vara som precis som alla andra typer av varor styrs av utbud och efterfrågan. Hur stort behov en investerare har av information beror på dennes risktagande. Om en investerare är riskavers kommer denne att efterfråga redovisningsinformation då denna anses minska risken och öka precisionen i prognoserna. Företaget påverkas genom att möta denna efterfråga på information i de fall de är i behov av mer kapital.⁷²

3.4.1 Kostnad och nytta

Framtagningen av finansiella rapporter kan ses som en ekonomisk aktivitet där värdet av de beslut som tas tack vare den utökade redovisningsinformationen kan ses som en intäkt. Samtidigt är de kostnader som uppstår när den upprättas, används och kommuniceras en kostnad.⁷³ I IASB:s Föreställningsram finns avvägningen mellan nytta och kostnad angiven. Avvägningen kan ses som en övergripande restriktion snarare än en kvalitativ egenskap. Nyttan av en viss redovisningsinformation skall vara större än kostnaden för den.⁷⁴

⁶⁸ Healy, P.M., Palepu, K.G. "Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature"

⁶⁹ Hatch M.J., "Organisationsteori – Moderna, symboliska och postmoderna perspektiv"

⁷⁰ Jaafar, A. & McLeay, S. "Country Effects and Sector Effects on the Harmonization of Accounting Policy choice"

⁷¹ Ström N., Essays on information disclosure – Content, Consequence and Relevance

⁷² Artsberg K., "Redovisningsteori -policy och -praxis"

⁷³ Smith D., "Redovisningens språk",

⁷⁴ IASB:s Föreställningsramen för utförande av finansiella rapporter

Även om en viss information skulle vara en klar fördel för aktieägarna och leda till bättre beslut räcker inte detta utan värdet av förbättringen måste vara högre än kostnaderna. Detta kriterium är svårt att använda i verkligheten då en beräkning av nyttan av en redovisningsinformation är svår att uppskatta. Dessutom finns risken att kostnaden faller på fel intressent. Den största nyttan av att redovisningsinformationen ökar har förmodligen aktieägarna samtidigt som det är troligt att konsumenterna är den grupp som kommer få betala för de ökade kostnaderna⁷⁵

3.5 Institutionella teorin

Det ställs flera olika krav på en organisation. Dels finns det ett krav att de måste producera samt utbyta varor och tjänster på en marknad och dels finns det sociala och kulturella krav på en organisation. De sociala och kulturella kraven innebär att de har en viss roll i samhället samt att de måste upprätthålla en yttre fasad. Den institutionella teorin beskriver hur organisationer anpassar sig till omgivningens krav som alltså kan vara såväl tekniska och ekonomiska som sociala. Det är inte endast organisationer som genomgår institutionalisering utan även våra handlingar kan ses som en typ av institutioner. Exempel på detta kan vara att skaka hand, vilket görs upprepade gånger och som får en likartad betydelse för alla som gör det. Detta gör det till en institution.⁷⁶

Powell och DiMaggio hävdar att det ofta förekommer en stark homogenitet i etablerade branscher angående hur företag driver och organiserar sin verksamhet. De menar att ett företag kan ändra sina mål och sin strategi samtidigt som nya företag kan komma in på marknaden, men i det långa loppet kommer företagen i en bransch att likna varandra. Detta fenomen menar de bäst kan beskrivas genom isomorfism.⁷⁷ De identifierar tre olika typer av isomorfism; påtvingande institutionell påverkan, mimetisk institutionell påverkan och normativ institutionell påverkan.⁷⁸

Påtvingande institutionell påverkan är ett resultat av både formella och informella krav på organisationer. Lagar och regleringar som påverkar organisationen i fråga är exempel på formella krav, medan informella krav är kulturella och sociala påtryckningar som många gånger kan vara nog lika viktiga att följa. *Mimetisk institutionell påverkan* betyder att organisationer kopierar andra organisationer och deras handlingsmönster. Detta kan förklaras av osäkerhet vilket gör att man helt enkelt härmar sina konkurrenter. Organisationer tenderar att härma andra organisationer i samma bransch som verkar mer framgångsrika för att legitimera sig själva. Detta kan ske även om konkurrentens sätt att driva verksamheten i själva verket inte passar just den andra organisationen men då konkurrenten är framgångsrik formar man sig efter den här organisationen. *Normativ institutionell påverkan* grundar sig i olika professioners yrkeskårer och deras strävan efter att skapa legitimitet för deras självständighet samt att definiera deras villkor och metoder. Dock måste även professioner kompromissa med chefer, kunder och normgivare likaså kan även de vara utsatta för mimetisk och påtvingande institutionell påverkan.⁷⁹

⁷⁵ Smith D., "Redovisningens språk"

⁷⁶ Hatch M.J., "Organisationsteori – Moderna, symboliska och postmoderna perspektiv"

⁷⁷ Isomorfism är en process som tvingar en enhet att likna andra enheter i samma omgivning och under samma förutsättningar.

⁷⁸ Powell W.W., DiMaggio P.J., "The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields"

⁷⁹ Ibid

4. Empiri och Analys

I det här kapitlet kommer det material som har samlats in från årsredovisningar att beskrivas samt illustreras i tabeller. Först kommer den empiri som behandlar hur företagen generellt sätt upplyser att presenteras som följs av en analys där empirin sammankopplas med den teoretiska referensramen. Därefter behandlas hur företagen upplyser beroende på nationstillhörighet, redovisningstradition och storlek likaså följs de avsnitten av en analys.

4.1 Upplysningar om IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar

Här nedan följer en tabell över hur de europeiska länderna har valt att upplysa om restvärdet för deras fartyg.

Upplysningar om restvärde		
	Antal	%
Anger ej	4	10,3
Upplyser om restvärde dock knapphändig information	20	51,3
Procentsats av anskaffningsvärdet	4	10,3
Skrotvärdet	11	28,2
Totalt	39	100

Tabell 4.1 Hur europeiska rederier generellt upplyser om restvärde

Den här tabellen visar i vilken mån företagen har upplyst om restvärde. Hälften av företagen, 51,3 procent, upplyser på ett knapphändigt sätt och 10,3 procent av rederierna upplyser inte alls om deras fartygs restvärde. Knapphändiga upplysningar kan exemplifieras med företag som anger i sina årsredovisningar att de omprövar restvärdet årligen eller att restvärdet är det värde som fartyget kan betinga när nyttjandeperioden är slut. Vad beräkningsmetoden grundar sig på upplyser de däremot inte om. 10,3 procent av företagen har angett att de använder sig av en procentsats av anskaffningsvärdet av fartygen för att beräkna dess restvärde och slutligen anger 28,2 procent att det är fartygets aktuella skrotvärde som används vid beräkning av restvärdet.

Vad gäller upplysning om komponentsavskrivningar har de europeiska rederierna generellt valt att göra på följande vis:

Upplysningar om komponentsavskrivningar		
	Antal	%
Anger ej	5	12,8
Upplyser om komponentsavskrivningar dock knapphändig information	14	35,9
Dockningskostnader	18	46,2
Maskin och utrustning	2	5,1
Reparationskostnader	4	10,3
Totalt	43	110

Tabell 4.2 Hur europeiska rederier generellt upplyser om komponentsavskrivningar

Av de undersökta företagen är det 12,8 procent som inte upplyser om komponentsavskrivningar. Det kan utläsas av tabellen här ovan att det är 35,9 procent av företagen som inte har en informativ upplysning om komponentsavskrivningar. Dessa företag anger endast att de använder sig av komponentsavskrivning men går inte vidare in på vad det är de faktiskt delar upp i olika delar. Den komponent som företagen upplyser om i störst grad är dockningskostnader som 46,2 procent av företagen anger att de använder sig av. Endast 5,1 respektive 10,3 procent upplyser om att de använder sig av komponenter såsom maskin och utrustning samt reparationskostnader. I endast fyra fall har företagen valt att upplysa om att de använder sig av fler än en komponent.

I nedanstående tabell illustreras i vilken omfattning omprövningar av restvärde, nyttjandeperiod samt avskrivningsmetod görs.

Upplysningar om omprövning						
	Ja		Nej		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Restvärde	29	74,3	10	25,6	39	100
Nyttjandeperiod	26	66,7	13	33,3	39	100
Avskrivningsmetod	7	17,9	32	82,1	39	100

Tabell 4.3 Hur europeiska rederier generellt upplyser om omprövningar

Utfallet från granskningen av omprövningen visade att omprövningen av restvärdet är det som företagen i störst utsträckning har upplyst om då 74,3 procent har gjort en omprövning även om det inte skiljer mycket mot omprövning av nyttjandeperiod. I det fallet är det 66,7 procent som väljer att upplysa om omprövningen. I många årsredovisningar informerar företagen om restvärde och nyttjandeperiod i samma mening, exempelvis *"Restvärdet och nyttjandeperioden prövas årligen"*⁸⁰. Dock kan man se en markant skillnad mellan dessa två

⁸⁰ Företags exempel Maersks årsredovisning 2006

upplysningar om omprövningar och omprövningen av avskrivningsmetoden som 17,9 procent av företagen har upplyst om i sina årsredovisningar.

4.1.2 Analys av upplysningar av IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar

Avseende upplysningar om restvärdet sker upplysningslämnandet generellt sätt inte i enlighet med vad PricewaterhouseCoopers rapport Full Steam Ahead with IFRS förespråkar. Enligt rapporten bör fartygens restvärde värderas till dess skrotvärde för att få ett aktuellt restvärde för tillgången. Utifrån vår undersökning ser vi att större delen av företagen har valt en annan metod för att upplysa om fartygens restvärde. Majoriteten av företagen upplyser om restvärdet på ett mycket knapphändigt sätt då de inte går in i detalj hur de faktiskt beräknar detta värde och vad det grundar sig på. Som Marton et al. påpekar kan upplysningarna variera eftersom standarden inte anger hur detaljerade företagen skall vara. Vi anser att om företagen endast anger att de använder sig av ett restvärde för fartygen ger inte detta något mervärde för en läsare av en årsredovisning. För att kunna bilda sig en uppfattning om restvärdets storlek och påverkan på företagens resultat- och balansräkning anser vi att företagen bör vara mer specifika i sin upplysning och då använder exempelvis skrotvärdet som rapporten Full Steam Ahead with IFRS förespråkar.

Vi skulle gärna se att företagen även upplyste om vilken storlek och påverkan restvärdet har på företagens ekonomi. Även om företagen upplyser om att de använder skrotvärdet som restvärde är det som läsare av årsredovisningarna svårt att förstå hur mycket det påverkar företagen. En investering i form av ett fartyg som ligger kring 50 miljoner USD, anser vi borde vara en betydelsefull investering för samtliga företag. Att genomföra en investering av denna storlek och inte ange något restvärde är enligt oss inte ett genomtänkt agerande eftersom restvärde påverkar avskrivningarnas storlek och därmed företagens resultat. Marton et al påpekar att restvärdet på tillgångar som kan säljas till dess skrotpris bör kunna fastställas till skillnad från andra tillgångar.

Enligt rapporten har det tidigare varit branschpraxis att företag använde sig av en procentsats av anskaffningsvärdet för att beräkna restvärde. Det är fortfarande en del företag som använder sig av detta sätt för att beräkna restvärdet vilket rapporten inte anser ligga i linje med IFRS-reglerna eftersom man skall ha ett aktuellt värde för varje enskild tillgång och inte använda generella beräkningsmetoder.

Enligt vår uppfattning borde det vara relativt enkelt att dela upp ett fartyg i väsentliga komponenter som exempelvis navigationsutrustning, motorer och dockningskostnader. Vid undersökning av komponentsavskrivningar fann vi dock att företagen inte upplyste i någon större grad om komponenter och det var endast fyra företag av totalt 39 företag som upplyste om att de använde sig av fler än en komponent. Den vanligaste komponenten som de flesta företag upplyser om är dockningskostnader. Det borde enligt oss finnas många komponenter bortsett från dockningskostnader på ett fartyg som är av stort värde och samtidigt har olika nyttjandeperioder som exempelvis maskiner och navigationsutrustning. I rapporten Full Steam Ahead with IFRS angavs navigationsutrustning som en komponent som borde skrivas av separat men av de 39 företag som har granskats i den här undersökningen har vi inte funnit ett enda fall som har valt att upplysa om det och endast två företag anger maskiner som en komponent som skrivs av separat. Enligt standarden IAS

16 skall företag ta hänsyn till att vissa av deras komponenter snabbare blir omoderna jämfört med andra vilket borde vara fallet med navigationsutrustning och motorer. Företagen verkar enligt oss inte ta hänsyn till den tekniska utvecklingen för exempelvis navigationsutrustning då inget företag angav det som komponent

Powell och DiMaggio diskuterar att det i etablerade branscher finns en mycket stark homogenitet vilket medför att företagen i dessa branscher driver och organiserar sin verksamhet på liknande sätt. Företag i branschen kan under korta perioder komma att förändras men i det långa loppet liknar företagen varandra. De har identifierat tre typer av isomorfism och den som stämmer bäst överens med hur företagen i rederibranschen har kommit att likna varandra anser vi vara den mimetiska institutionella påverkan. Detta baserar vi på att trots PricewaterhouseCoopers rekommenderar vissa metoder för att upplysa om både restvärdet och komponentsavskrivningar gör merparten av företagen på ett och samma sätt som enligt PricewaterhouseCoopers inte ligger i linje med IFRS.

Utifrån vår undersökning kan vi konstatera att de flesta företagen upplyser om omprövning av restvärde och nyttjandeperiod. Däremot upplyser de inte om hur de gått tillväga avseende omprövningarna. Företagen brukar upplysa om omprövningarna i samma mening och nästan alltid på samma sätt. I ytterst få fall har företagen förklarat på vilket sätt de omprövar restvärdet och nyttjandeperioden samt vad det får för konsekvenser. Utifrån detta kan man ifrågasätta om informationen fyller någon funktion. Slutligen upplyser övervägande delen av företagen inte om omprövning av avskrivningsmetoden och i de fall det har gjorts har det även här varit en standardformulering. Dessa standardfraser angående omprövningarna bidrar enligt oss inte till att årsredovisningen blir mer informativ för läsaren. Som Buisman påpekar är syftet med IFRS att årsredovisningarna skall bli mer informativa eftersom behovet av dessa på en aktiemarknad är stor. Vi ifrågasätter om syftet med IFRS verkligen uppfylls genom dessa standardformuleringar.

Upplysningar är enligt Healy och Palepu viktiga för att undvika informationsasymmetri mellan ledning och aktieägare. För att de finansiella marknaderna skall fungera effektivt krävs det att företagen ger ut tillräckligt med information för att på det sättet förhindra att informationsasymmetri uppstår. Vi upplever att företagen många gånger upplyser om det som standarden anger dock gör de det på ett mycket kortfattat sätt som gör det svårt för läsaren av årsredovisningarna att ta effektiva beslut utifrån den information som ges av företaget. Det sätt som företagen många gånger upplyser på ger inte läsaren tillräcklig information för att kunna ta ett väl grundat investeringsbeslut. Vi anser ej heller att denna typ av upplysningar minskar den informationsasymmetri som existerar mellan ledning och aktieägare då det fortfarande är svårt för aktieägarna att överblicka ledningens arbete.

4.2 Nationstillhörighet och redovisningstradition

En av uppsatsens undersökningsvariabler är att undersöka om det finns något samband mellan företagens upplysningslämnande och deras nationstillhörighet. På detta sätt önskas att undersöka huruvida landets redovisningstradition kan påverka företagets tillämpning av upplysningsgraden. Här nedan illustreras hur de valda företagen är fördelade på de olika länderna. Av dessa företag tillhör fyra den anglosaxiska traditionen och resterande 35 företag tillhör den kontinentala.

Land	Antal
Belgien	3
Danmark	7
Grekland	5
Italien	1
Nederländerna	2
Norge	14
Storbritannien	2
Sverige	3
Tyskland	2
Totalt	39

Tabell 4.4 Antal noterade företag i respektive europeiskt land

4.2.1 Restvärde

Här nedan följer en tabell som visar hur företagen utifrån nationstillhörighet upplyser om restvärde. De flesta företagen oavsett nationstillhörighet lämnar knapphändiga upplysningar om restvärdet. Den andra mest använda metoden att redovisa restvärdet är till dess skrotvärde som förekommer i Danmark, Grekland, Norge och Sverige. Det är bara företag från Norge, Sverige och Tyskland som inte upplyser om restvärdet på något sätt. Det finns fortfarande fyra rederier som använder sig av en procentsats av fartygens anskaffningsvärde och dessa företag är belägna i Grekland och Storbritannien. Det är dock svårt att urskilja något speciellt mönster utifrån den här tabellen hur företagen har valt att upplysa bortsett från att företagen i allmänhet ger knapphändig information.

Restvärde utifrån land										
	Anger inte		Upplyser om restvärde dock knapphändig information		Procentsats av anskaffningsvärde		Skrotvärde		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Belgien	-	-	3	100	-	-	-	-	3	7,7
Danmark	-	-	4	57,1	-	-	3	42,9	7	17,9
Grekland	-	-	1	20	3	60	1	20	5	12,8
Italien	-	-	1	100	-	-	-	-	1	2,6
Nederländerna	-	-	2	100	-	-	-	-	2	5,1
Norge	2	14,3	7	50	-	-	5	35,7	14	35,9
Storbritannien	-	-	1	50	1	50	-	-	2	5,1
Sverige	1	33,3	-	-	-	-	2	66,7	3	8
Tyskland	1	50	1	50	-	-	-	-	2	5,1
Totalt	4	10,3	20	51,3	4	10,3	11	28,2	39	100

Tabell 4.5: Upplysningar om restvärde beroende på nationstillhörighet

Hur företagen väljer att upplysa om restvärde utifrån redovisningstradition illustreras i tabellen här nedan. Både kontinentala och anglosaxiska företag är knapphändiga i sitt upplysningslämnande och specificerar inte upplysningarna avseende restvärde. Det är endast företag från den kontinentala redovisningstraditionen som upplyser om att de använder skrotvärde som metod för att beräkna restvärdet. Samtidigt är det bara kontinentala företag som inte anger något om restvärdet. Vidare kan de konstateras att det är en större andel anglosaxiska företag än kontinentala som upplyser om att de använder sig av en procentsats som metod för att beräkna värdet.

Restvärde utifrån redovisningstradition										
	Anger inte		Upplyser om restvärde dock knapphändig information		Procentsats av anskaffningsvärdet		Skrotvärdet		Total	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kontinental	5	14,3	17	48,6	4	11,4	9	25,7	35	89,7
Anglosaxisk	-	-	3	7,5	1	2,5	-	-	4	10,3
Total	5	12,8	20	51,3	5	12,8	9	23,1	39	100

Tabell 4.6: Upplysning om restvärde beroende på redovisningstradition

4.2.2 Komponentsavskrivningar

Utifrån undersökningen om komponentsavskrivningar som är sammanställt i denna tabell kan man utläsa att de sätt som rederierna upplyser om i störst utsträckning är antingen dockningskostnader eller så ger de knapphändig information. Företag från Belgien, Danmark, Italien och Tyskland använder sig av samma metod inom respektive land. Företagen från Norge visar på många olika sätt att upplysa om komponentsavskrivningar vilket skulle kunna förklaras med att Norge representeras av många företag. Företag från övriga länder använder sig av flera metoder för att upplysa om komponentsavskrivningar.

Komponentsavskrivningar utifrån land												
	Anger inte		Upplyser om komponentsavskrivningar dock knapphändig information		Dockningskostnader		Maskin och utrustning		Reparationskostnader		Totalt	
	Belgien			3	100							3
Danmark					7	100	2	28,6			7	17,9
Grekland	1	20	4	80							5	12,8
Italien					1	100					1	2,6
Nederländerna			1	50	1	50			1	50	2	5,1
Norge	2	14,3	5	35,7	6	42,9			2	14,3	14	35,9
Storbritannien					1	50			1	50	2	5,1
Sverige			1	33,3	2	66,7					3	8
Tyskland	2	100									2	5,1
Totalt	5	12,8	14	35,9	18	46,2	2	5,1	4	10,3	43	110

Tabell 4.7: Upplysning om komponentsavskrivningar uppdelat på land

Tabellen nedan visar hur företagen har upplyst om komponentsavskrivningar beroende på redovisningstradition. Även i detta fall blir det svårt att jämföra de två traditionerna då antalet observationer har varit ojämnt fördelat. I den kontinentala traditionen är det dockningskostnader och ett knapphändigt upplysningslämnande som är de mest vanliga upplysningar som företagen lämnar. Det är endast ett fåtal företag som väljer att upplysa om maskin och utrustning samt reparationer som väsentliga komponenter. Däremot kan det utläsas att merparten av företagen lämnar upplysningar och att det endast är de kontinentala länderna som inte upplyser om något restvärde. Andelen kontinentala länder som inte upplyser om något restvärde är 14,3 procent. Även för den anglosaxiska traditionen är det dockningskostnader företagen främst upplyser om. Till skillnad från de kontinentala länderna är det inget av det undersökta anglosaxiska länderna som inte har upplyst om några komponenter.

Komponentsavskrivningar utifrån redovisningstradition												
	Anger ej		Upplyser om komponentsavskrivningar dock knapphändig information		Dockningskostnader		Maskin och utrustning		Reparationer		Total	
	Kontinental	5	14,3	13	37,1	16	45,7	2	5,7	2	8,6	38
Anglosaxisk	-	-	1	25	2	50	-	-	2	50	5	125
Totalt	5	12,8	14	35,9	18	46,1	2	5,1	4	19,2	43	110

Tabell 4.8: Upplysning om komponentsavskrivningar uppdelat på redovisningstradition

4.2.3 Omprövning

Omprövningar av restvärde genomförs i stor utsträckning av företagen från samtliga länder. I länder som Belgien, Danmark, Grekland, Italien och Sverige genomförs det av alla eller i stort sätt alla undersökta företag. Hälften av företagen från Nederländerna, Storbritannien och Tyskland och knappt hälften av de norska företagen väljer att inte upplysa om omprövning av fartygens restvärde. Vad gäller upplysning om omprövning av nyttjandeperiod genomförs även detta i stor utsträckning av samtliga länder. När det däremot kommer till upplysning om omprövning av avskrivningsmetod kan en skillnad utläsas jämfört med de andra omprövningarna. I detta fall är det endast sju företag som upplyser om denna omprövning och resterande 32 företag utelämnar det helt. De företag som upplyser om omprövningen är belgiska, danska och norska företag.

Omprövningar utifrån land														
	Restvärde				Nyttjandeperiod				Avskrivningsmetod				Totalt	
	Ja		Nej		Ja		Nej		Ja		Nej		Antal	%
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Belgien	3	100	-	-	3	100	-	-	1	33,3	2	66,6	3	7,7
Danmark	7	100	-	-	7	100	-	-	1	14,3	6	85,7	7	17,9
Grekland	4	80	1	20	2	40	3	60	-	-	5	100	5	12,8
Italien	1	100	-	-	1	100	-	-	-	-	1	100	1	2,6
Nederländerna	1	50	1	50	-	-	2	100	-	-	2	100	2	5,1
Norge	8	57,1	6	42,9	9	64,3	5	35,7	5	35,7	9	64,3	14	35,9
Storbritannien	1	50	1	50	1	50	1	50	-	-	2	100	2	5,1
Sverige	3	100	-	-	2	66,7	1	33,3	-	-	3	100	3	8
Tyskland	1	50	1	50	1	50	1	50	-	-	2	100	2	5,1
Totalt	29	74,4	10	25,6	26	66,7	13	33,3	7	17,9	32	82,1	39	100

Tabell 4.9: Upplysning om omprövning utifrån land

Här nedanför följer en tabell över hur företagen har upplyst om omprövning och företagen är uppdelade beroende på den redovisningstradition de tillhör. Vid jämförelse av traditionerna avseende omprövningar uppstår det skillnader. Företag från den kontinentala traditionen är rakt igenom bättre på att upplysa om omprövningar än vad företag från den anglosaxiska är. Största skillnaden uppstår vid omprövning av nyttjandeperiod där ungefär samma andel kontinentala företag som omprövar nyttjandeperioden lika stor andel av de anglosaxiska företagen väljer att inte upplysa om det. Även vid omprövning av restvärde är företag från den kontinentala traditionen betydligt bättre. Likaså när det kommer till omprövning av avskrivningsmetod är de kontinentala företagen bättre än de anglosaxiska.

Omprövningar utifrån redovisningstradition														
	Restvärde				Nyttjandeperiod				Avskrivningsmetod				Totalt	
	Ja		Nej		Ja		Nej		Ja		Nej		Antal	%
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Kontinental	27	77,1	8	22,9	25	71,4	10	28,6	7	20	28	80	35	89,7
Anglosaxisk	2	50	2	50	1	25	3	75	-	-	4	100	4	10,3
Totalt	29	74,4	10	25,6	26	66,7	13	33,3	7	17,9	32	82,1	39	100

Tabell 4.10: Upplysning om omprövning uppdelat på redovisningstradition

4.2.4 Statistiska tester

Tabellerna i ovanstående avsnitt visar på vissa skillnader mellan länderna men samtidigt är det svårt att se ett mönster och om det existerar något samband. För att se om de faktiskt föreligger något samband mellan upplysningslämnande och nationstillhörighet samt redovisningstradition har icke-parametriska test genomförts på materialet. De tester som har använts är ett Kruskal-Wallis test för att undersöka om nationstillhörighet kan vara en förklaring till varför skillnader uppstår. Vid undersökning om redovisningstradition kan förklara skillnaderna mellan hur företagen upplyser har vi använt oss av ett Mann-Whitney test⁸¹. Här nedan finns resultatet av utfallen illustrerade i tabeller.

Nationstillhörighet	
	Signifikans
Restvärde	0,604
Komponentsavskrivningar	0,018
Omprovning av restvärde	0,366
Omprovning av nyttjandeperiod	0,183
Omprovning av avskrivningsmetod	0,57

Tabell 4.11: Kruskal-Wallis test på nationstillhörighet

Redovisningstradition	
	Signifikans
Restvärde	0,614
Komponentsavskrivningar	0,131
Omprovning av restvärde	0,245
Omprovning av nyttjandeperiod	0,065
Omprovning av avskrivningsmetod	0,817

Tabell 4.12 Mann-Whitney test på redovisningstradition

För att ett samband mellan två variabler skall kunna säkerställas skall signifikansnivån vara lägre än fem procent. I fallet med upplysningar beroende på nationstillhörighet kan man se att ett visst samband finns angående hur företagen upplyser om komponentsavskrivningar. Signifikansnivån för komponentsavskrivningar i förhållande till nationstillhörighet är 0,018 vilket innebär att ett samband kan fastställas. Hur företagen upplyser om övriga variabler kan dock inte kopplas till nationstillhörigheten. Ej heller kan något samband mellan upplysningar och redovisningstradition statistiskt fastställas.

4.2.5 Analys utifrån nationstillhörighet och redovisningstradition

När den här undersökningen påbörjades hade vi en hypotes om att de skillnader som eventuellt skulle påträffas kunde bero på nationstillhörighet och redovisningstradition. Utifrån undersökningen har det endast funnits ett samband mellan hur företagen väljer att upplysa och deras nationstillhörighet och detta gäller komponentsavskrivningar. Detta visar att en

⁸¹ Bilaga 4

konsekvent tillämpning av reglerna i de flesta av fallen inte har gjorts av företagen inom respektive land.

Trots att ett statistiskt samband har kunnat säkerställas mellan komponentsavskrivningar och nationstillhörighet anser vi att detta samband bör ses med viss skepsis då företagen i flera av länderna, speciellt Norge, upplyser om komponentsavskrivningar på olika sätt. Inom vissa av länderna gör företagen på samma sätt men i flertalet av dessa länder finns det endast ett fåtal observationer. Vi anser även att detta samband bör ifrågasättas då det endast gäller komponentsavskrivningarna medan övriga variabler är relativt långt ifrån statistisk signifikans.

Utifrån redovisningstradition har ingen statistisk signifikans kunnat säkerställas vad gäller hur företagen upplyser om varken restvärde, komponentsavskrivningar eller omprövning av restvärde, nyttjandeperiod och avskrivningsmetod. Detta kan delvis ha att göra med att den anglosaxiska redovisningstraditionen representeras av fyra företag medan den kontinentala representeras av 35 företag vilket gör det svårt att få ett statistiskt säkerställt samband.

Att det inte går att se någon skillnad skulle kunna bero på att homogenitet råder inom branschen. Powell och DiMaggio menar att i det långa loppet kommer företagen i en etablerad bransch efterlikna varandra vilket kan förklaras med isomorfism.

Vi tror att branschen som helhet kan ha större påverkan på hur företagen upplyser än att företagen påverkas av bland annat de kulturella faktorer som Bradshaw och Miller diskuterar. De menar att det finns få bevis för att internationella redovisningsstandarder tillämpas på samma sätt då länders politiska, ekonomiska och kulturella faktorer påverkar i högre grad. Faktorer som länders politiska system och deras rättsväsende diskuterar även Soderstrom och Sun som menar att det påverkar hur väl företag tar till sig ett redovisningssystem och även hur hög kvalitet rapporterna har. Likaså hävdar Jaafar och McLeay att nationstillhörigheten skulle påverka hur företagen tar till sig IFRS i högre grad än vad branschtillhörighet gör. Varken Bradshaw och Millers, Soderstrom och Suns eller Jaafar och McLeays förklaringar till vad som påverkar företagets redovisning kan appliceras i vår undersökning.

Nobes diskuterar att de anglosaxiska länderna har varit mer inriktade mot aktiemarknaden och detta anser vi borde tala för att företagen i de anglosaxiska länderna skulle kunna tillämpa och tolka IFRS-reglerna på ett sätt som ger en mer rättvisande bild. De kontinentala länderna som varit mer inriktade på kreditmarknaden kan förväntas göra en mer försiktig tolkning av reglerna i form av att ge mindre upplysningar. Även vad gäller redovisningstraditionen kan man applicera Bradshaw och Millers teori om att länders politiska och ekonomiska faktorer påverkar hur företagen redovisar. I de anglosaxiska länderna har företagets redovisning legat till grund för beskattning och staten har inte haft någon stor ägarroll vilket har varit fallet i de kontinentala länderna. Detta borde enligt oss innebära att anglosaxiska företag borde ha det lättare att ta till sig IFRS och att en skillnad borde uppstå mellan företag från de två traditionerna. I denna undersökning har dock ingen sådan skillnad statistiskt sätt kunnat påvisas vad gäller någon av de undersökta variablerna.

Det är mycket forskning som tyder på att nationstillhörighet och redovisningstradition påverkar företagen och sättet de redovisar. I vårt fall har vi inte kunnat visa på något sådant samband förutom vid ett tillfälle. Att rederibranschen inte berörs av nationstillhörigheten och

redovisningstraditionen i någon större grad tror vi skulle kunna förklaras av de speciella karaktäristiska och den internationella prägel som rederibranschen verkar under vilket Palmberg et al diskuterar. Den starka traditionen som har utvecklats under mycket lång tid i branschen kommer enligt vår uppfattning inte att brytas av nya regler. Det kan konstateras att den påtvingande institutionella påverkan som Powell och DiMaggio beskriver inte är stark utan det är snarare den mimetiska institutionella påverkan som kan appliceras på rederibranschen.

4.3 Företagsstorlek

Uppsatsens andra undersökningsvariabel syftar till att svara på om upplysningslämnandet kan beror på företagets storlek. Undersökningen ämnar ta reda på om ett större företag lämnar mer upplysningar då de har mer resurser till att göra det och som samtidigt många gånger har fler externa intressenter som kan tänkas ha behov av en mer informativ redovisning. Indelningen av företag gjordes utifrån den mall som presenterades i metodavsnittet. När vi delade in företagen utifrån omsättning fann vi att 10 företag klassificerades som små, 13 företag som medelstora och 16 stycken som stora företag.

4.3.1 Restvärde

Av de små företagen är det 20 procent som inte anger sina fartygs restvärden. Andelen stora och medelstora företag som inte anger restvärde är betydligt mindre i jämförelse med de små företagen. Den vanligaste metoden att upplysa om restvärdet är att företagen anger att de använder sig av restvärde men inte specificerar hur de har gått till väga för att få fram detta värde vilket gäller för samtliga storleksklasser. Det som däremot skiljer dem åt är att medelstora företag tenderar att använda en procentsats av anskaffningsvärdet i relativt stor utsträckning som beräkningsmetod. Av de stora företagen är det endast ett företag som använder sig av denna metod och inget av de små företagen gör det. Att använda sig av skrotvärdet som beräkningsmetod för att ange restvärdet är frekvent hos samtliga företag oberoende av storlek dock kan en större andel små samt medelstora företag använda denna jämfört med de stora företagen.

Restvärde utifrån företagsstorlek										
	Anger inte		Upplyser om restvärde dock knapphändig information		Procentsats av anskaffningsvärde		Skrotvärde		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Små	2	20	5	50	-	-	3	30	10	25,6
Medelstora	1	7,7	5	38,5	3	23,1	4	39,8	13	33,3
Stora	1	6,3	10	62,5	1	6,3	4	25	16	41
Totalt	4	10,3	20	51,3	4	10,3	11	28,2	39	100

Tabell 4.13: Upplysning om restvärde utifrån företagsstorlek

4.3.2 Komponentsavskrivningar

Vid upplysning av komponentsavskrivningar är dockningskostnader den vanligaste komponent som företag upplyser om vilket gäller för samtliga storleksklasser. 30-40 procent av respektive storleksklass upplyser om att de använder sig av komponentsavskrivningar men ger dock ingen ytterligare information om vilka delar som ingår. En skillnad man kan se är att de medelstora samt stora företag upplyser om att de i viss utsträckning använder sig av maskin och utrustning som komponenter vilket inget av de små företagen har gjort. Det skall dock nämnas att det handlar om ett stort och ett medelstort företag som har angett detta. Vad gäller reparationskostnader som komponent att skriva av är det små och medelstora företag som upplyser om detta. Men även i det här fallet handlar det om två små och två medelstora företag som angett denna komponent.

Komponentsavskrivningar utifrån företagsstorlek												
	Anger inte		Upplyser om komponentsavskrivningar dock knapphändig information		Dockningskostnader		Maskin och utrustning		Reparationskostnader		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Små	2	20	3	30	4	40	-	-	2	20	11	28,2
Medelstora	1	7,7	5	38,5	6	46,2	1	7,7	2	15,4	15	38,5
Stora	2	12,5	6	37,5	8	50	1	6,3	-	-	17	43,6
Totalt	5	12,8	14	35,9	18	46,1	2	5,1	4	19,2	43	110

Tabell 4.14: Upplysningar om komponentsavskrivningar utifrån företagsstorlek

4.3.3 Omprövning

Angående omprövning av restvärdet genomförs det av merparten av företagen oavsett storlek dock illustrerar tabellen nedan att de stora företagen gör det i högre grad än de mindre. När det kommer till omprövning av nyttjandeperioden genomförs även detta i större grad av stora samt medelstora företagen än av de små företagen. Vid upplysning om omprövning av avskrivningsmetoden är dock de mindre företagen benägna att upplysa om detta i större utsträckning.

Omprövningar utifrån företagsstorlek														
	Restvärde				Nyttjandeperiod				Avskrivningsmetod				Totalt	
	Ja		Nej		Ja		Nej		Ja		Nej		Antal	%
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Små	6	60	4	40	4	40	6	60	3	30	7	70	10	
Medelstora	8	61,5	5	38,5	8	61,5	5	38,5	2		11	84,6	13	33,3
Stora	14	87,5	2	12,5	14		2		3		13	81,3	16	41
Totalt	28	71,8	11	28,2	26	66,7	13	33,3	8	20,5	31	79,5	39	100

Tabell 4.15: Upplysningar om omprövningar av restvärde, nyttjandeperiod samt avskrivningsmetod utifrån företagsstorlek

4.3.4 Statistiska tester

Även i detta fall genomfördes statistiska tester på materialet för att undersöka huruvida det kunde fastställas ett statistiskt samband mellan företagens storlek och de olika testvariablerna. Det test som användes var ett Kruskal-Wallis test⁸² vilket visade på att det kan säkerställas ett statistiskt samband mellan hur företagen upplyser om omprövning av nyttjandeperiod och företagens storlek eftersom signifikansnivån är 0,043. I övriga fallen kan inget sådant samband påvisas då exempelvis 0,8 som är signifikansnivån för komponentsavskrivningar är betydligt större än 0,05 som är gränsen för att säkerställa ett samband statistiskt.

Storlek	
	Signifikans
Restvärde	0,578
Komponentsavskrivningar	0,8
Omprövning av restvärde	0,267
Omprövning av nyttjandeperiod	0,043
Omprövning av avskrivningsmetod	0,68

Tabell 4.16: Kruskal-Wallis test på företagsstorlek

4.3.5 Analys utifrån företagsstorlek

När denna studie påbörjades hade vi en hypotes om att man skulle kunna se skillnader på hur företagen har tillämpat IFRS beroende på företagens storlek. Ett stort företag har mer resurser och större möjligheter att kunna ta de ökade kostnader som IFRS medför på grund av det ökade upplysningskravet. Stora företag som många gånger har en vidare aktieägarkrets borde dessutom ha större krav på sig ifrån sina aktieägare och potentiella investerare att ha en mer informativ redovisning.

Efter att ha gjort statistiska tester för att undersöka huruvida något samband förelåg mellan företagens storlek och hur de har upplyst om restvärde, komponentsavskrivningar och omprövning av restvärde, nyttjandeperiod samt avskrivningsperiod har vi kunnat konstatera att ett statistiskt samband har förelagat mellan storlek på företagen och omprövning av nyttjandeperiod. Vi ifrågasätter dock relevansen av detta samband då det endast är en av fem variabler som har påverkats av företagens storlek och då övriga variabler är relativt långt ifrån statistisk signifikans. Vi anser att man inte kan dra några generella slutsatser om storleken på företaget och dess påverkan på sättet som företagen tillämpar IFRS-reglerna. Att det inte är någon större skillnad i sättet hur företagen upplyser baserat på deras storlek går emot de teorier som har studerats.

Utifrån teorin om informationsasymmetri borde man kunna se en skillnad mellan de undersökta företagen i hur mycket upplysningar de lämnar beroende på företagsstorlek. Ström menar att man kan se en positiv korrelation mellan företagsstorlek och hur mycket upplysningar de lämnar vilket kan förklaras dels genom att företagen använder upplysningarna som ett sätt att minska informationsasymmetrin. I stora företag är ofta

⁸² Bilaga 4

informationsasymmetrin större då de har en vidare aktieägarkrets. Även Hatch menar att i ett företag med få ägare är behovet av upplysningar inte lika stort då ägarna har möjlighet att övervaka ledningens arbete då den direkta insynen är större.

Att det inte går att visa på ett samband mellan företagets upplysningar och storlek går emot Jaafar och McLeays uppfattning om att de större företagen lämnar ut en redovisning med högre kvalitet och då även mer upplysningar. Författarna menar att de större företagen möter ett större krav på informativ redovisning från aktiemarknaden vilket kan ha och göra med det större utbredda ägandet.

Den här problematiken kan också analyseras utifrån restriktionen om kostnad och nytta som finns i IASB:s föreställningsram eftersom även denna kan kopplas till storleken på företagen. Nyttan av en upplysning skall vara större än kostnaden för den. Som Hatch menade har stora företag större nytta av en informativ redovisning då detta underlättar för aktieägarna att få insyn i företagen. Dessutom menar Ström att stora företag har en lägre kostnad för att ta fram redovisningstradition vilket ännu mer talar för att stora företag borde lämna mer upplysningar. Inte bara är nyttan av redovisningsinformation större för de stora företagen utan kostnaden är även lägre.

Utifrån vår undersökning har inget samband kunnat påvisas vad gäller företagens storlek och hur de upplyser i sina årsredovisningar. Utan att veta hur den finansiella situationen i de företag vi undersökt ser ut anser vi att en alternativ förklaring skulle kunna vara det som Artsberg diskuterar om att det är utbud och efterfrågan som styr informationslämnandet. Om företaget är i behov av kapital behöver de lämna ut mer information för att tillgodose marknadens efterfrågan på information. De företag som har lämnat mest upplysningar skulle eventuellt kunna vara de som är i störst behov av kapital.

Vi har tidigare hävdats att vi anser att rederibranschen är en homogen bransch där isomorfismen i form av mimetisk institutionell påverkan är stark som Powell och DiMaggio hävdar förekommer i väl etablerade branscher. När vi nu analyserar företagen utifrån deras storlek och har hittat få faktorer som tyder på att storleken på företagen påverkar hur de upplyser i sina redovisningar, anser vi att detta stärker vår tro om att det råder en homogenitet och isomorfism inom branschen vilken kan vara orsakad av den speciella branschtradition som finns i branschen.

5. Slutsats

I det här kapitlet förs en sammanfattande slutdiskussion utifrån den empiri och analys som presenterades i föregående kapitel. Slutligen presenteras ett förslag till en fortsatt forskning om ämnet.

5.1 Slutkommentarer

Vi avsåg undersöka om det fanns någon skillnad i hur företag tillämpar IFRS. Speciellt skulle det undersökas om nationstillhörighet, redovisningstradition och storlek kunde ha någon påverkan på hur företagen tillämpade reglerna. För att göra detta valdes rederibranschen då de verkar under samma förutsättningar vilket skulle bidra till att företagen tillämpade reglerna på ett enhetligt sätt. Utifrån valet av bransch valdes standarden IAS 16 då det är denna standard som har stor betydelse för rederibranschen och att det är en standard som kräver mycket upplysningar.

5.1.1 Upplysningar utifrån IAS 16

Redovisning är ett sätt för företag att kommunicera med externa intressenter och har således en funktion att minska informationsasymmetrin som finns på de finansiella marknaderna. IFRS har detta som utgångspunkt och vill med reglerna att företagen skall lämna ytterligare upplysningar i sin redovisning. Eftersom standarderna är principbaserade betyder detta att företagen själva skall göra bedömningar om varje regel och hur företagen gör dessa bedömningar kan påverkas av olika faktorer.

Trots att vissa företag anger att de använder sig av skrotvärdet för att beräkna restvärdet som metod anger de inte hur stort detta värde är eller vilken påverkan det har på deras resultat- och balansräkning. Att utelämna de senare faktorerna leder enligt oss till att en läsare av årsredovisningen inte har någon behållning av denna information då det är svårt att veta hur stor påverkan det faktiskt har för det enskilda företaget. För en tillgång såsom ett fartyg som alltid kan säljas till lägst dess skrotvärde bör man i teorin alltid kunna ange restvärdet då både tillgångens vikt och det aktuella stålpriset är möjliga att ta reda på.

När ett företag delar upp ett fartyg i komponenter borde de enligt oss upptäcka fler delar än dockningskostnader. Att olika delar på ett fartyg får utstå olika slitage och att de har olika nyttjandeperioder borde förefalla rimligt. I rapporten Full Steam Ahead with IFRS rekommenderas rederierna att dela upp fartygen i komponenter som maskiner, navigationsutrustning och dockningskostnader. I vår undersökning har det inte varit ett enda företag som skrivit av navigationsutrustning separat och endast fyra företag har skrivit av fler än en komponent.

Vi uppfattar att det råder en homogenitet inom den här branschen då företagen för det mesta upplyser på framförallt två sätt. Vad gäller restvärdet anger de antingen att de använder sig av restvärde men upplyser inte om hur det är beräknat eller anger de att de använder sig av skrotvärdet för att beräkna restvärdet. Detsamma gäller komponentsavskrivningar där företagen upplyser om att de använder sig av komponentsavskrivningar men sen inte specificerar vilka komponenter det handlar om eller upplyser de om dockningskostnader. Detta beteende har vi tolkat som att branschen har en stark påverkan på hur företagens upplysningar vilket kan kopplas till den institutionella teorin och då närmare bestämt

isomorfism som beskriver att företag i en etablerad bransch på lång sikt kommer att likna varandra. Vi tror att den isomorfism som råder i branschen kan ha sitt ursprung i den starka branschtradition som anses ha utvecklats under lång tid.

Företagen upplyser om omprövning av restvärde och nyttjandeperiod i relativt hög grad. Däremot är de mycket sämre på att upplysa om avskrivningsmetoden. Det är endast ett fåtal företag som gör det. I stort sätt alla företag upplyser genom att endast ange att dessa variabler årligen omprövas men de upplyser inte om omprövningen har medfört att företagen har ändrat restvärdet, nyttjandeperioden eller avskrivningsmetoden. Att ompröva exempelvis restvärdet anser vi ha stor betydelse då det är ett värde som kan skifta mycket från ett år till ett annat och som kan påverka företagets resultaträkning. Vi anser att som läsare av en årsredovisning är det mindre viktigt att veta om dessa omprövningar sker en gång om året eller inte. Det viktiga är snarare att få reda på om företaget har gjort en ny bedömning och vilken påverkan denna bedömning har för företagets resultat- och balansräkning. Att läsa en standardfras hämtad från standarden i en årsredovisning ger inte oss som läsare någon ytterligare information om företagets ekonomiska situation.

Vi anser att företagen kan bli bättre på att upplysa om restvärde, komponentsavskrivningar samt omprövning av restvärde, nyttjandeperiod och avskrivningsmetod då det ibland verkar som företagen bara upplyser om vissa bedömningar utan att det har någon direkt innebörd vilket därmed inte är informativt för läsaren. Man skall dock ha i åtanke att vi har granskat årsredovisningar från 2006 vilket innebär att företagen redovisar enligt IFRS-reglerna för andra året. Förhoppningsvis blir företagen bättre för varje år som går och att därmed upplysningarna kommer bli mer och mer informativa. Samtidigt finns risken att branschen kommer att fortsätta att ha sin starka påverkan på hur företagen agerar vilket kan medföra att de utvecklar egna tolkningar av reglerna ju mer tiden går.

5.1.2 Nationstillhörighet och redovisningstradition

När vi inledde denna studie hade vi en hypotes om att tillämpningen av reglerna skulle skilja sig åt beroende på företagets nationstillhörighet. Vi misstänkte även att man skulle kunna se en skillnad beroende på om företagen sedan tidigare hade redovisat enligt den kontinentala eller anglosaxiska redovisningstraditionen.

Efter att ha granskat årsredovisningarna för att undersöka om de förelåg ett samband mellan nationstillhörighet och upplysningsgrad kunde vi inte utläsa något sådant. Det här resultatet fick vi även vid ett statistiskt test av materialet där endast ett av fem test hade statistisk signifikans. Det som kunde säkerställas med hjälp av testerna var att hur företagen upplyser om komponentsavskrivningar påverkas av nationstillhörighet. Då endast ett av fem tester kunde säkerställas har vi tolkat detta som att nationstillhörighet inte påverkar företagets sätt att tillämpa redovisningsreglerna i någon större utsträckning.

Att nationstillhörighet inte är någon förklarande faktor trots att många tidigare undersökningar har visat på detta tror vi i vårt fall kan bero på den mycket speciella karaktären för den här branschen. Likaså dess starka internationella prägel tror vi kan ha minskat den nationella påverkan som går att visa på i många andra branscher.

Ett statistiskt samband kunde ej heller säkerställas vad gäller företags sätt att upplysa och redovisningstradition. Trots att fördelningen har varit ojämn och observationerna få tror vi att redovisningstradition inte har någon större betydelse i detta fall eftersom branschen har mycket speciella förhållanden.

5.1.3 Företagsstorlek

Även när det kommer till företagens storlek hade vi en hypotes om att detta skulle kunna påverka företagens upplysningslämnade. Ett större företag med mer resurser borde ha bättre förutsättningar för att tillämpa IFRS-reglerna samtidigt som deras ofta större aktieägarkrets gör att de har en större nytta av reglerna.

Utifrån vår undersökning samt de statistiska testerna som genomfördes i SPSS har vi kunnat konstatera att det inte finns något statistiskt samband förutom i fallet med omprövning av nyttjandeperiod. Precis som i fallet med nationstillhörighet har vi tolkat detta resultat med en viss skepsis då det endast är ett av fem tester som har visat på signifikans.

Teorier finns om att större företag lämnar mer upplysningar då de ofta har större nytta av informationen och dessutom har större möjligheter att ta kostnaden. Denna teori dock inte appliceras i vårt fall där vi inte har kunnat visa på någon skillnad förutom i fallet med omprövning av nyttjandeperiod. Att inte heller i detta fall kunna utläsa någon större skillnad mellan hur företagen upplyser och deras storlek gör att vi kan utesluta företagens storlek som påverkande faktor. Detta gör att vi även i detta fall misstänker att branschen sätt att göra saker och ting påverkar företagen i större grad än ändra faktorer såsom företagens storlek.

5.2 Förslag till vidare forskning

Den här undersökningen visade att det enbart var ett fåtal noterade rederier vilket bidrog till att det var få observationer som inkluderades i urvalet. För att inkludera fler observationer skulle man kunna undersöka rederier från samtliga europeiska länder som tillämpar IFRS och sen göra en liknande undersökning.

Det vore även intressant att göra en liknande jämförelse men med utgångspunkt från en annan bransch och eventuellt en annan standard. Detta för att se om just det resultat som har fått fram i den här uppsatsen är speciellt för rederibranschen och IAS 16 eller om det är ett mönster man kan se generellt i europeiska företag.

Då undersökningen kommit fram till att det inte är nationstillhörighet, redovisningstradition och storlek som påverkar hur företagen upplyser skulle det vara intressant att göra en liknande undersökning utifrån ett annat perspektiv.

6. Källförteckning

Böcker

Artsberg K., – *Redovisningsteori –policy och –praxis*, Andra upplagan, Liber ekonomi, Malmö, 2005

Choi Frederick D.S., Meek Gary K., – *International Accounting*, 5th edition, Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey, 2005

Djurfeldt G., Larsson R., Stjärnhagen O., - *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, Första upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2003

Eriksson, L., Widersheim-Paul, F. – *Att utreda forska och rapportera*, Sjunde upplagan, Liber ekonomi Malmö, 2001

Körner, S., Wahlgren, L., – *Statistisk dataanalys*, Fjärde upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2006,

Marton J., Falkman P., Lumsden M., Pettersson A.K., Rimmel G., - *IFRS – i teori och praktik*, Första upplagan, Bonnier Utbildning, Stockholm, 2008

Nobes C., – *International classification of financial reporting*, 2nd edition, Routledge, New York, 1992

Nobes C., Parker R., – *Comparative International Accounting*, 9th edition, Pearson, Harlow, 2006

Patel, R., Davidson, B., – *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Tredje upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2003

Smith, D. – *Redovisningens språk*, Tredje upplagan, Studentlitteratur Lund, 2002,

Ström N., - *Essays on information disclosure – Content, Consequence and Relevance*, Uppsala Universitet, Uppsala, 2006

Artiklar

Akerlof G.A., *The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism*, Quarterly Journal of Economics, Vol. 84, Nr 3, 1970

Bradshaw, M, T., Miller, G, S. – *Will Harmonizing Accounting Standards Really Harmonize Accounting? Evidence from Non-U.S. Firms Adopting U.S. GAAP* Journal of Accounting, Auditing & Finance, 2002

Buisman, J. – *Blir IFRS globalt redovisningsspråk?*, Balans nr 4, 2007

Buisman, J. – *Första erfarenheterna av IFRS-redovisning*, Balans nr 5, 2006

Healy, P.M, Palepu, K.G. – *Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature*, Journal of Accounting and Economics 31, 2001

Jaafar, A., McLeay, S. – *Country Effects and Sector Effects on the Harmonization of Accounting Policy Choice*, ABACUS, Vol. 43, No. 2, 2007

Marton J., – *En ny redovisningsvärld?* Balans nr 5, 2007

Powell W.W., DiMaggio P.J., – *The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields*, American Sociological Review, Vol. 48, No. 2 Apr, 1983

Soderstrom, N.S., Sun, J.K. – *IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review* European Accounting Review Vol. 16, No. 4, 675–702, 2007

Lagar och rekommendationer

FAR, 2007: Internationell redovisningsstandard i Sverige – IFRS/IAS 2007, International Accounting Standard 16, materiella anläggningstillgångar, FAR Förlag AB Stockholm

FAR, 2007: Internationell redovisningsstandard i Sverige – IFRS/IAS 2007, IASB:s Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter, FAR Förlag AB Stockholm

Rapporter

Palmberg J., Johansson B., Karlsson C. - *Den svenska sjöfartsnäringsens ekonomiska och geografiska nätverk och kluster*, Institutet för näringslivsanalys, Internationella handelshögskolan i Jönköping 2006

PricewaterhouseCoopers, – *Full Steam Ahead with IFRS*, 2005

United Nations conference on trade and development (UNCTAD), *Review of Maritime Transport 2007*, UNCTAD Sekretariat, New York and Geneva 2007

Hemsidor

Athens Exchange

<http://www.ase.gr/content/en/companies/ListedCo/Profiles/sectors.asp#anchor5700>

(2008-04-18)

Hamburg Maritime Stock Exchange

http://www.hamburg-maritime.de/aktienliste.php?category=aktien&frm_count=20&PHPSESSID=370e479d689d02f16b0d934fb95379aa&PHPSESSID=b83f675c670f2201d9c1037ffc1d8f24 (2008-04-18)

IASB

<http://www.iasb.org> (2008-04-23)

IAS Plus

<http://www.iasplus.com> (2008-04-23)

IW Bank

<http://www.iwbank.it> (2008-06-09)

London Stock Exchange

<http://www.londonstockexchange.com/en-gb/about/statistics/> (2008-04-18)

NYSE Euronext

<http://www.euronext.com/landing/listedcompanies/overview/lc-18915-EN.html> (2008-04-18)

Nordic Exchange

<http://www.omxnordicexchange.com/kursinformation/aktier/> (2008-04-18)

Oslo Stock Exchange

<http://www.oslobors.no/ob/aksjer?menu2show=1.1.1>. (2008-04-23)

Svensk Sjöfartstidning

<http://www.shipgaz.se/marknad> (2008-04-21)

7. Bilagor

Bilaga 1 – Urval av företag 2008-05-01

Belgien

CMB
Euronav
Exmar

Danmark

DFDS
D/S Norden
Mols-linien
Erria
Maersk
Nordic Tankers
Torm

Grekland

Anek Lines S.A.
Attica Holdings S.A.
Blue Star Maritime S.A
Maritime Compant of Lesvos S.A
Minoan Lines S.A

Italien

Navigazioni Montanari

Nederländerna

Smit International
Fairmount Heavy Transport

Norge

Bonheur ASA
BW Gas ASA
Dof ASA
Eidsiva Rederi ASA
Eitzen Chemical ASA
Farstad Shipping ASA
Ganger Rolf ASA
Havila ShippingASA
Hutrigruten ASA
Solstad Offshore ASA
Solvang ASA
Wilh Wilhelmsen ASA
Wilson ASA
Fosen Trafikklag ASA

Storbritannien

Hellenic Carriers
Fischer & Sons

Sverige

Broström
Concordia Maritime
Transatlantic

Tyskland

Marenave Schiffahrts AG
Tui AG

Källa: Respektive lands börsmarknads hemsida som visades i källförteckningen under hemsidor

Bilaga 2 – Valutakurser 2006-12-29

1 GBP = 1,48412 EUR

1 USD = 0,75786 EUR

1 SEK = 0,11071 EUR

1 NOK = 0,12151 EUR

1 DKK = 0,13423 EUR

Källa: www.iwbank.it

Bilaga 3 – Fullständig mall vid granskning av årsredovisning**Information beroende av företagets omsättning****Storlek**

0 – 50	MEuro	Liten
51 – 300	MEuro	Mellan
301--	MEuro	Stor

Land**Redovisningstradition**

1	Anglosaxisk
2	Kontinental

Restvärde

1	Anger ej
2	Använder restvärde dock knapphändig information
3	procentsats av anskaffningsvärde
4	Skrotvärde

Komponentsavskrivning

1	Nej
2	Knapphändig information
3	Dockningskostnader
4	Reparation
5	Maskiner

Omprovning

Restvärde

1	Ja
2	Nej

Nyttjandeperiod

1	Ja
2	Nej

Avskrivningsmetod

1	Ja
2	Nej

Bilaga 4 – Statistiska tester

Vid tester om nationstillhörighet har betydelse för sättet företagen upplyser användes Kruskal-Wallis test och vi fick följande resultat:

	VAR00002
Chi-Square	6,384
df	8
Asymp. Sig.	,604

Test 1 Restvärde utifrån nationstillhörighet

	VAR00002
Chi-Square	18,414
df	8
Asymp. Sig.	,018

Test 2 Komponentsavskrivningar utifrån nationstillhörighet

	VAR00002
Chi-Square	8,725
df	8
Asymp. Sig.	,366

Test 3 Omprövning av restvärde utifrån nationstillhörighet

	VAR00002
Chi-Square	11,337
df	8
Asymp. Sig.	,183

Test 4 Omprövning av nyttjandeperiod utifrån nationstillhörighet

	VAR00002
Chi-Square	6,698
df	8
Asymp. Sig.	,570

Test 5 Omprövning av avskrivningsmetod utifrån nationstillhörighet

Vid tester om redovisningstradition hade någon betydelse för hur företagen upplyser användes Mann-Whitney test, och vi fick följande resultat:

	VAR00002
Mann-Whitney U	60,000
Wilcoxon W	70,000
Z	-,505
Asymp. Sig. (2-tailed)	,614
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,672(a)

Test 1 Restvärde utifrån redovisningstradition

	VAR00002
Mann-Whitney U	39,000
Wilcoxon W	669,000
Z	-1,509
Asymp. Sig. (2-tailed)	,131
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,164(a)

Test 2 Komponentsavskrivningar utifrån redovisningstradition

	VAR00002
Mann-Whitney U	51,000
Wilcoxon W	681,000
Z	-1,163
Asymp. Sig. (2-tailed)	,245
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,407(a)

Test 3 Omprövning av restvärde utifrån redovisningstradition

	VAR00002
Mann-Whitney U	37,500
Wilcoxon W	667,500
Z	-1,842
Asymp. Sig. (2-tailed)	,065
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,136(a)

Test 4 Omprövning av nyttjandeperiod utifrån redovisningstradition

	VAR00002
Mann-Whitney U	66,500
Wilcoxon W	76,500
Z	-,232
Asymp. Sig. (2-tailed)	,817
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,876(a)

Test 5 Omprövning av avskrivningsmetod utifrån redovisningstradition

Vid tester om storlek har betydelse för sättet företagen upplyser användes Kruskal-Wallis test och vi fick följande resultat:

	VAR00002
Chi-Square	1,096
df	2
Asymp. Sig.	,578

Test 1 Restvärde utifrån storlek

	VAR00002
Chi-Square	,446
df	2
Asymp. Sig.	,800

Test 2 Komponentsavskrivningar utifrån storlek

	VAR00002
Chi-Square	2,640
df	2
Asymp. Sig.	,267

Test 3 Omprövning av restvärde utifrån storlek

	VAR00002
Chi-Square	6,313
df	2
Asymp. Sig.	,043

Test 4 Omprövning av nyttjandeperiod utifrån storlek

	VAR00002
Chi-Square	,772
df	2
Asymp. Sig.	,680

Test 5 Omprövning av avskrivningsmetod utifrån storlek